

ΔΗΜΟΤΟΛΗ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΤΟΣ Α'. 1880 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 5

ΤΕΥΧΟΣ 3.

Η ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ὑπὸ

MAX MUELLER

(Καθηγητοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Ὀξφόρδης).

Ὅσοι γνωρίζουσι τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἔμαθον νὰ ἐκτιμῶσι πάντα τὰ διανοητικὰ προτερήματα ἠθικὰ ἢ τεχνικὰ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, συχνάκις ἠρώτησαν μετὰ θαυμασμοῦ πῶς ἡδυνήθη τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος νὰ παραδεχθῆ καὶ ἀνεχθῆ, πρὸς στιγμὴν, τοιαύτην θρησκείαν οἷαν τὴν ἑαυτοῦ. Ὅλοι γινώσκομεν πᾶν ὅ,τι οἱ κάτοικοι τῆς μικρᾶς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν ἐξεπλήρωσαν καὶ ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ, καὶ ἐν τῇ ποιήσει, καὶ ἐν τῇ τέχνῃ, καὶ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, καὶ ἐν τῇ πολιτικῇ ὃ δὲ ὑπὲρ αὐτῶν θαυμασμός ἡμῶν ἑδεκαπλασιάσθη ὅταν ἡ μελέτη ἄλλων φιλολογιῶν, οἷων τῆς Ἰνδίας, Περσίας καὶ τῆς Σινικῆς, μᾶς ἠνάγκαζε νὰ συγκρίνωμεν τὸ ἔργον τῶν Ἑλλήνων μετὰ παντὸς ὅ,τι ἐγένετο ὑπὸ τῶν λοιπῶν ἐθνῶν τῆς ἀρχαιότητος. Ἐξαιρέσει τῆς θρησκείας, πάντα τὰ στοιχεῖα τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν ὀφείλονται τοῖς Ἑλλήσι, ὧν ἐγενόμεθα διαδοχοὶ μετὰ εἴκοσιν ἢ τριάκοντα αἰῶνων διανοητικὴν ἐργασίαν νομίζω δὲ ὅτι ὀλίγοι ἄνθρωποι θὰ ἀντιλέξωσιν ἐμοὶ ὅταν βεβαιώσω ὅτι τῶν ἀπομεμακρυσμένων τούτων προγόνων καὶ πρώτων ἡμῶν διδασκάλων τὰ ἀριστουργήματα, ἦτοι τὰ ἔσχατα τοῦ Ὀμήρου, οἱ διάλογοι τοῦ Πλάτωνος, οἱ λόγοι τοῦ Δη-

μοσθένους καὶ τὰ ἀγάλματα τοῦ Φειδίου, δὲν ἠδυνήθησαν εἰσέτι νὰ ἐλαττώσωσι τὴν διαφιλονεικουμένην αὐτῶν δόξαν διὰ τῶν εὐγενέστερων προϊόντων τῶν διαδόχων καὶ μαθητῶν αὐτῶν. Τίτι λοιπὸν τρόπον οἱ Ἕλληνες κατήντησαν ν' ἀναδειχθῶσι, καὶ μόνοι αὐτοὶ μεταξὺ ὄλων τῶν ἔθνων νὰ ἀνοίξωσι τὰς ὑπόνομους τοῦ νοῦς, οὓς ἡ ἀνθρωπότης ἐκμεταλλεύεται ἔκτοτε; Πῶς δὲ ἐφεύρον καὶ ἐτελειοποίησαν σχεδὸν ὅλα τὰ ὕψη τῆς ποιήσεως καὶ τῆς πεζογραφίας, ἅτινα ἐκαλλιέργησαν μετ' αὐτοὺς τὰ μέγιστα πνεύματα τῆς ἡμετέρας φυλῆς; Πῶς ἐπὶ τέλους ἔθεσαν τὸ μόνιμον θεμέλιον τῶν κυριωτέρων τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν ἕνεκα τῶν ὀπιοίων ἐδέξαντο θριάμβους, οὓς οὐδεὶς τῶν διαδόχων αὐτῶν ἠδυνήθη νὰ κληρονομήσῃ; Ταῦτα πάντα τὰ ζητήματα γεννῶσι πρόβλημα, ὅπερ οὐδεὶς ἱστορικός ἢ φιλόσοφος ἠδυνήθη εἰσέτι νὰ λύσῃ. Ὁ λαὸς τῶν Ἀθηναίων, ὅμοιος τῇ Ἀθηνᾷ αὐτοῦ, φαίνεται ἐκτεινόμενος ὅλος ὀπλισμένος ἐν τῷ σταδίῳ τῆς ἱστορίας· ἐὰν δὲ στρέψωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν πρὸς τὴν Αἴγυπτον, πρὸς τὴν Συρίαν ἢ πρὸς τὴν Ἰνδίαν, βλέπομεν ὅτι αἱ χῶραι αὗται παρήγαγον ὀλίγιστα τῶν ζωπύρων ἐκείνων, ἅτινα εἶχον τοσοῦτον ἀξιοθαύμαστον ἀναπτύξιν ἐν τῇ γῆ τῆς Ἀττικῆς.

Ἄλλ' ὅσῳ θαυμάζομεν τὸ γεννητικὸν πνεῦμα τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς τοσοῦτω καταλαμβάνομεθα ὑπὸ ἐκπλήξεως θεωροῦντες πᾶν ὅ,τι παράλογον καὶ δύσπεπτον παρέχει ἡ θρησκεία αὐτῶν, ὅσα δηλονότι παρουσιάζεται ἡμῖν ὑπὸ τῶν παραδόσεων. Οἱ ἀρχαιότατοι αὐτῶν φιλόσοφοι ἐγνώριζον ὅσον καὶ ἡμεῖς, ὅτι ἡ θεότης, διὰ νὰ ἦναι πράγματι θεότης, δὲν δύναται τοῦλάχιστον νὰ ἦναι ἡ τελεία, ὅτι ὀφείλει νὰ ἦναι μία καὶ οὐχὶ πολυεπλήθης, καὶ ἐπὶ τέλους ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ἔχη οὔτε μέρη οὔτε πάθη. Ἄλλ' ἐν τούτοις ἐπίστευον καὶ αὐτοὶ εἰς πολλοὺς θεοὺς, εἰς οὓς καὶ ἀπέδιδον πάντα, μάλιστα δὲ τῷ Διὶ ὅλα τὰ ἀμαρτήματα καὶ ὅλας τὰς ἀδυναμίας, αἰτίνες κατασχύνουσι τὸ ἀνθρώπινον γένος. Οἱ δὲ ποιηταὶ αὐτῶν ἔτρεφον ἔμφυτον ἀπέχθειαν πρὸς πᾶν τὸ ὑπερβολικὸν ἢ θρησκόδες· ἀλλ' ἐν τούτοις ἔψαλλον καὶ αὐτοὶ τῶν θεῶν τῶν τὰ χαρακτηριστικὰ ἐκεῖνα, ἅτινα θὰ ἐπέφερον φρικίαν καὶ τοῖς ἀγριωτέροις τῶν ἐρυθροδέρμων τοῦτέστιν ὅτι ὁ Οὐρανὸς ἠκρωτηριάσθη ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Κρόνου, ὁ δὲ Κρόνος κατέπιε τὰ ἴδια αὐτοῦ τέκνα, μετὰ δὲ πολυετῆ χώνευσιν ἐξῆμεσε ζῶν ἅπαν τὸ γέννημα αὐτοῦ, ὅτι ὁ Ἀπόλλων, ὁ ὠραιότερος τῶν θεῶν αὐτῶν, κρεμάσας τὸν Μαρσύαν εἰς δένδρον, ἐγδάρε ζωντανὸν, ὅτι ἡ Δῆμητρα, ἡ ἀδελφὴ τοῦ Διός, ἔφαγε τὴν ὠμοπλάτην τοῦ Πέλοπος, σφαγέντος καὶ ψηθέντος ὑπὸ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ πατρὸς Ταντάλου, θελήσαντος νὰ προσφέρῃ διὰ τῆς πράξεως ταύτης δῶρον τοῖς θεοῖς. Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ προσθέσω καὶ ἕτερα ἐγκλήματα, οὐδὲ νὰ σταματήσω ἐπὶ ἐγκλημάτων, ὧν τὸ ὄνομα μόνον δὲν εἶναι ἀξιοπρεπές ν' ἀναφέρω-

μεν ἐν μέσῳ ἡμῶν, ὄνομα ὅμως, ὅπερ καὶ ὁ μᾶλλον ἀνεπτύγμενος Ἕλληνα ἠναγκάζετο νὰ διηγηθῇ, καὶ εἰς τοὺς υἱοὺς καὶ εἰς τὰς θυγατέρας αὐτοῦ, ὅταν τοῖς ἐδίδασκε τὴν ἱστορίαν τῶν θεῶν καὶ τῶν ἥρώων.

Τὸ δυσκολώτερον πρόβλημα καὶ τῆς καταγωγῆς αὐτῶν τούτων τῶν μύθων, εἶναι ὅτι οἱ Ἕλληνες οὐδέποτε ἐμόρφασαν περὶ τούτου· ὅτι ποτε δὲν ἠρώτησαν πῶς ὑπῆρξαν παρ' αὐτοῖς αἱ τοιαῦται παραδόσεις, καὶ ἐσχηματίσθησαν τοιοῦτου εἶδους ἱστορίαι. Ἄλλ' ὡς ἐξηγηθῶμεν πρὸς τὴν μὲν τῆς Ἑλλάδος· καὶ τοὶ οἱ φιλόσοφοι αὐτῆς δὲν κατάρθρωσαν νὰ ἐξηγήσωσι τὸ αἷτιον τῆς γενέσεως τῶν θρησκευτικῶν τούτων μύθων, ἀντιτάσσοντο ὅμως κατ' αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων. Ὁ Ζενοκράτης, ἀκμαῶν πρὸ τοῦ Πυθαγόρου, κατηγορεῖ τὸν Ὀμηρον καὶ τὸν Ησίοδον, διότι ἀπέδιδον τοῖς θεοῖς πᾶν τὸ ἐν ἀνθρώποις αἰσχιστόν, τὴν κλοπὴν, τὴν μοιχίαν καὶ τὴν ἀπάτην. Σημειοὶ δὲ ὅτι οἱ ἄνθρωποι πλάσαντες τοὺς θεοὺς τῶν ἀπέδωκαν αὐτοῖς τὸ ἴδιον αὐτῶν πνεῦμα, τὴν φωνὴν τῶν καὶ τὸ πρόσωπον· ὅτι οἱ μὲν Αἰθίοπες ἐξεικόνιζον τοὺς θεοὺς τῶν μέλανας καὶ σιμούς, οἱ δὲ Θράκες μεθ' ἵππων ἐρυθρῶν καὶ ὀφθαλμῶν γαλανῶν, ὡς βόας καὶ λέοντας, ἐὰν δὲ ἤξευρον νὰ ζωγραφίσωσι, θὰ ἐζωγράφιζον τοὺς θεοὺς αὐτῶν καὶ ὡς βόας καὶ ὡς λέοντας. Ἀνακράζει δὲ ὁ ἴδιος ἐκφραστικώτατα ὅτι «ὁ Θεὸς εἶναι εἰς, μέγιστος εἶναι θεοῖς καὶ ἀνθρώποις», καὶ ὅτι οὐδόλως ὁμοιάζει αὐτοῖς οὔτε κατὰ τὸ σῶμα οὔτε κατὰ τὸν νοῦν. Ὀνομάζει δὲ τὰς μάχας τῶν τιτάνων, τῶν γιγάντων καὶ τῶν κενταύρων πλάσματα τῶν ποσόνων, καὶ ἐπικαλεῖται ὅπως ἡ θεότης αἰνείται δι' ἀσμάτων ἀμώμων καὶ διηγήσεων θείων.

Οἱ πλεῖστοι τῶν μεγάλων φιλοσόφων τῆς Ἑλλάδος παρεδέχοντο τὰ αὐτὰ αἰσθήματα. Ὁ Ἡράκλειτος θεωρεῖ τὸ θεολογικὸν σύστημα τοῦ Ὀμήρου ὡς ἀθρησκον ἀδολεσχίαν. Κατὰ τὸν Διογένην Λαέρτιον ὁ φιλόσοφος οὗτος ἐφασκεν ἄξιον ἐκ τῶν ἀγῶνων ἐκβάλλεσθαι καὶ ῥαπίζεσθαι τὸν Ὀμηρον, ὡς ἐπίσης καὶ Ἀρχίλοχον τὸν ποιητὴν. Ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς ἀναφέρει διηγησὶν τινα καθ' ἣν ὁ Πυθαγόρας ἐπεθύμει νὰ ἴδρ' ἐν τῷ Ἄδῃ τὴν ψυχὴν τοῦ Ὀμήρου κρεμαμένην εἰς δένδρον καὶ περικυκλωμένην ὑπὸ ὄψεων λόγῳ τιμωρίας ἀνθ' ὅσων ἔλεξε περὶ θεῶν. Προφανῶς αἱ περὶ τῶν θεῶν θεωρίαι τῶν φιλοσόφων τούτων ἦσαν ὑψηλότεραι καὶ εὐγενέστεραι τῶν δημοσιῶν, περιστάντων τοὺς θεοὺς αὐτῶν ὡς μὴ σημαίνοντας σχεδὸν εἰς πολλὰς περιπτώσεις, ἢ τὸν ἄνθρωπον αὐτόν. Ὄποταν δὲ ἡ πολιτικὴ συνείδησις τῆς θρησκείας, κατήντησε τότε λίαν ἐπικίνδυνον, δίδων τις εἰς τὰς ὑψηλοτάτας ταύτας διδασκαλίας ἔμφροισιν, ἢ προσπαθῶν νὰ διασαφίσῃ τοὺς δημοικοὺς μύθους οὐχὶ κατὰ

γράμμα. Ὁ Ἀναξαγόρας, ὅστις προσεπάθησε νὰ κάμῃ ἠθικὴν τινα ἐρευνησίαν εἰς τοὺς ὁμηρικοὺς μύθους καὶ νὰ ἐξηγήσῃ, ὡς λέγουσιν ἀλληγορικῶς τὰ ὀνόματα τῶν θεῶν, καλέσας καὶ αὐτὸ τὸ πεπωμένον λέξιν ἀσήμαντον, ἐρρίφθη εἰς τὰς ἐν Ἀθήναις φυλακάς, ὁπότεν ἐξήλθε μόνον τῇ φιλικῇ προστασίᾳ τοῦ φίλου καὶ μαθητοῦ αὐτοῦ Περικλέους. Ὁ δὲ Πρωταγόρας, ἕτερος φίλος τοῦ Περικλέους, ἐδιώχθη τῶν Ἀθηνῶν, καὶ οἱ μαθηταὶ του κατεκάθησαν ἐπὶ τῆς δημοσίας πλατείας, διότι εἶπεν ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ γνωρίζῃ τι ἀφορῶν τοὺς θεοὺς αὐτῷ ὡς εἰσὶν, αὐτῷ ὡς οὐκ εἰσὶν. Καίτοι δὲ καὶ ὁ Σωκράτης οὐδέποτε προσέβαλε τὰς ἱσθὰς καὶ δημῶδεις παραδόσεις, ἐθεωρήθη ὅμως ὑποπτος ὡς μὴ πιστευῶν στερεῶς εἰς τὴν ἀρχαίαν ὁμηρικὴν θεολογίαν, ἐφ' ᾧ καὶ ὑπέστη τὸ μαρτύριον. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Σωκράτου, οἱ Ἀθηναῖοι ἀπολέσαντες τὴν πολιτικὴν ἐλευθερίαν των, ἤρξαντο ἐπιζητοῦντες ἐλευθεριώτερας ιδέας. Ἐφ' ᾧ καὶ ὁ Πλάτων ἐκήρυττεν ὅτι πολλοὶ μῦθοι εἶχον συμβολικὴν ἢ ἀλληγορικὴν σημασίαν, ἀλλ' ἐν τούτοις ἐπέμενε παραδεχόμενος ὅπως τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα ἐξαιρηθῶσι τῆς δημοκρατίας αὐτοῦ. Οὐδὲν δύναται νὰ ἦναι ἐκφραστικώτερον τῶν ἐπομένων λόγων ἀποδιδόμενων τῷ Ἐπικούρῳ· «θεοὶ μὲν γὰρ εἰσὶν ἑναργῆς δὲ ἐστὶν αὐτῶν ἡ γνῶσις αἰῶνους δ' αὐτοὺς οἱ πολλοὶ νομίζουσιν οὐκ εἰσὶν· οὐ γὰρ φυλάττουσιν αὐτοὺς οἴους νομίζουσιν. Ἀσεβῆς δ' οὐχ ὁ τοῦς τῶν πολλῶν θεοὺς ἀναιρῶν ἀλλ' ὁ τὰς τῶν πολλῶν δόξας θεοὺς προσάπτων».

Εἰς τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους συνέβησαν συνδυάσεις μεταξύ τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς μυθολογίας. Ἀναφέρουσι π. χ. ὅτι ὁ Χρυσίππος (ἀποθανὼν τῷ 207 π. Χ.), ἀφοῦ ἐξέθηκεν ἐν τινι βιβλίῳ τὰς περὶ τῶν ἀθανάτων θεῶν θεωρίας αὐτοῦ, συνέγραψε καὶ ἕτερον, ἐν ᾧ κατεδείκνυε τὸν τρόπον καθ' ὃν ἠδύνατο νὰ συμβιβασθῶσιν οἱ μῦθοι τοῦ Ὀμήρου.

Ὅχι δὲ μόνον οἱ φιλόσοφοι ἠσθάνθησαν τὰς παρ' Ὀμήρῳ καὶ Ηπιδῶ περὶ θεῶν δυσχερείας, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ποιητῶν οἱ πλείστοι ἐξέφρασαν ἐπίσης ἀμφιβολίας, ἃς δὲν ἠδύνατο νὰ φέρωσιν εἰς ἀποτέλεσμα. Οὕτως, ἐν μὲν ταῖς Εὐμενίσι τοῦ Αἰσχύλου ὁ χορὸς ζητεῖ νὰ μάθῃ τίνι τρόπῳ ὁ Ζεὺς ἠδυνήθη νὰ διατάξῃ τῷ Ὀρέστῃ ὅπως ἐκδικηθῇ τὸν φονέα τοῦ πατρὸς του, ἐνῶ αὐτὸς ὁ Ὀρέστης ἐξεθρόνισε τὸν ἴδιον αὐτοῦ πατέρα. Ὁ δὲ Πίνδαρος, ἀγαπῶν ν' ἀναμιγνύῃ ἐν ταῖς ᾠδαῖς αὐτοῦ τὰς περὶ θεῶν καὶ ἡρώων παραδόσεις, παρευθὺς ἐκπληττεται ὅταν ἀπαντᾷ ἀνάγκαστόν τινα πράξιν τῶν θεῶν. «Ἀπό μοι λόγον τοῦτον, στόμα, ρίψον· ἐπεὶ τό γε λοιδορησάει θεοὺς ἐχθρὰ σοφία». Ἡ περὶ τῆς μυθολογίας κρίσις αὐτοῦ φαίνεται οὔσα δικαία καὶ ἀπλουστάτη, τούτεστιν ὅτι ἐκ τῶν διηγήσεων του οὐδεμίαν τῶν ἀσχημιῶν τῶν θεῶν ἐστὶν ἀλη-

θής. Ἄπαντα δὲ ἡ ποίησις τοῦ Εὐριπίδου ταλαντεύεται μεταξύ τῶν δύο τούτων ἰδεῶν ἢ ὅτι ὁ ποιητὴς προσάπτει τοῖς θεοῖς πάσας τὰς ἀδικίας καὶ πάντα τὰ κρίματα ἄνινα ἀποδίδουσιν αὐτοῖς οἱ μῦθοι, ἢ ὅτι μεταβάλλει ὅσιν καὶ ἀρνείται τὴν ἀλήθειαν τῶν ἀρχαίων μύθων, ὡς ἀναφερομένων περὶ τῶν θεῶν πᾶν τὸ ἀσυμβίβαστον τῇ θεῖᾳ φύσει. Οὕτω καίτοι ἐν τῷ Ἰωνί παραδέχεται ὅτι καὶ ὁ Ἀπόλλων καὶ ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ποσειδῶν κατηγοροῦνται ἐπὶ τοσοῦτοις ἐγκλήμασιν, ἐν ἑτέρῃ ὅμως τραγωδίᾳ ἀναγινώσκωμεν τὰ ἑξῆς.

Ἐγὼ δὲ τοὺς θεοὺς οὔτε λέκτεϊ' ἀ μὴ θέμις
στέργειν νομίζω, δεσμὰ τ' ἐξάπτειν χερσίν,
οὐτ' ἠξίωσα πόποτ', οὔτε πείσομαι,
οὐδ' ἄλλον ἄλλου δεσπότην πεφυκέναι
δεῖται γὰρ ὁ θεός, εἴπερ ἔστ' ὄντως θεός,
οὐδενός· αἰοιδῶν οἶδε δύστηνοι λόγοι.

Ἄλλαχού δὲ ὅτι, ἐὰν οἱ θεοὶ ποιῶσι κακὸν τι, τούτο δὲν προέφραται ἐκ τῶν θεῶν.

Αἱ μαρτυρίαι αὗται, εἰς ἃς δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν καὶ ἑτέρας, ἀρκούσι νὰ ἀποδείξωσιν ὅτι οἱ μᾶλλον ἐσκεμμένοι τῶν Ἑλλήνων δυσηρεστοῦντο ὅσον καὶ ἡμεῖς· ἕνεκα τῆς μυθολογίας αὐτῶν. Δὲν θὰ ἦσαν δὲ οὗτοι Ἕλληνες, ἐὰν δὲν εἶχον ἰδεῖ ὅτι οἱ μῦθοι οὗτοι ἦσαν παράλογοι καὶ δὲν κατενόουν ὅτι τὸ σύνολον τῆς μυθολογίας αὐτῶν παρουσίαζε πρόβλημα τὸ ὁποῖον ἐνέπνευε σέβας εἰς τὰς σκέψεις τοῦ φιλοσόφου, καὶ τὸ ὁποῖον περιέμενεν ἐξ αὐτοῦ τὴν λύσιν του. Ἐὰν δὲ οἱ Ἕλληνες δὲν κατώρθωσαν νὰ δώσωσι τὴν λύσιν ταύτην, προτιμήσαντες μέσην τινὰ ἐδὸν μεταξύ τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ ψεύδους, ἐὰν, λέγω, οἱ μεγαλείτεροι τῶν σοφῶν αὐτῶν ὠμίλησαν ἐπιφυλακτικῶς περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἢ ἀπέφυγον νὰ κάμωσι λόγον ὀλοτελῶς, μὴ λησμονήσωμεν ὅμως ὅτι οἱ μῦθοι οὗτοι, οὗς ψηλαφῶμεν σήμερον τόσον ἐλευθέρως, ὅσον ὁ γεωλόγος τὰ ἀπολιθωμένα σκελετὰ, ἦσαν τότε ἱεροὶ, ἐντετυπωμένοι παρὰ τῶν γονέων ἐν τῷ πνεύματι τῶν τέκνων αὐτῶν, παραδεδεγμένοι εὐπίστως καὶ ἀσυζητητῶς καθηγιασμένοι ὑπὸ τῆς μνήμης τῶν προὑπαρξάντων, ἐπικεκρωμένοι ὑπὸ τῆς πολιτείας καὶ σχηματίζοντες τὴν βάσιν ἐφ' ἧς ὑψοῦντο καὶ ἐστηρίζοντο ἀπὸ αἰῶνων τινὲς τῶν σεβαστοτέρων θεσμοθεσιῶν. Ἀρκεῖ δὲ ἡμῖν νὰ γινώσκωμεν ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐξεπληττόντο καὶ οὐκ ηὐχαριστοῦντο ἐκ τῶν μύθων τούτων, ὧν ἡ καταγωγὴ ὄφειλε νὰ διαλευκανθῇ ἐν αἰῶνι ἀππλάγαμένῳ τῶν ἀρχαίων προλήψεων.

Αἱ κυριώτεραι λύσεις, αἵτινες προτάθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ὅτι ἡμεῶν τὸ περὶ τῆς καταγωγῆς τῆς μυθολογίας αὐτῶν πρόβλημα, δύναν-

ται να διαιρεθῶσιν εἰς τρεῖς κατηγορίας, αἱ θὰ ὀνομάσω ἑρμηνείαν ἠ-
θικὴν, ἑρμηνείαν φυσικὴν, καὶ ἑρμηνείαν ἱστορικὴν, συμφώ-
νως τοῖς διαφοροῖς ἀντικειμένοις ἅτινα ὑπέθετον ὅτι ἐθεώρουν οἱ πλά-
σται τῆς μυθολογίας.

Τινὲς τῶν Ἑλλήνων, θεωροῦντες ὅτι ἡ θρησκεία ἦτο ὄργανον ἐπι-
βάλλον μὲν τοῖς ἀνθρώποις, συγκρατῶν δὲ τὴν τάξιν τῶν πολιτευμάτων,
ἐφαντάζοντο ὅτι αἱ ἱστορίαι, αἵτινες ἀναφέρουσι τὸ πάνσοφον καὶ παντοδύ-
ναμον τῶν θεῶν, οἵτινες ἀντήμοισιν τοὺς καλοὺς καὶ ἐτιμῶρουν τοὺς κακοὺς,
κατεσκευάσθησαν ὑπὸ τῶν πάλαι σοφῶν ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ καταστήσωσι τοὺς
ἀνθρώπους καλλιτέρους καὶ μᾶλλον εὐχερεῖς εἰς τὸ διοικεῖσθαι. Ἡ ἐξήγη-
σις δὲ αὕτη, καίτοι λίαν ἐπιπόλαιος καὶ ἐπὶ μηδεμίᾳ ἀποδείξειως βα-
σιζομένη, ὑπεστηρίζετο ὅμως ὑπὸ πολλῶν ἐκ τῶν ἀρχαίων καὶ αὐτὸς ὁ
Ἀριστοτέλης παραδεχόμενος σπουδαιότερον λόγον ὑπὲρ τῆς θρησκείας, ἐ-
ξελάμβανε τὴν ἑλληνικὴν θρησκείαν ὡς ἐφεύρεσιν σκοπεύουσαν τὴν πειθὴν
τῶν ψυχῶν, καὶ ὡς ὄργανον ἐπιφέρειν μεγάλας ὑπηρεσίας ἐνίσχυνον ὅτε μὲν
τὸν νόμον ὅτε δὲ τὴν εὐταξίαν. Ὁ Κικέρων, ἐξετάζων τὴν θρησκείαν ταύ-
την, καλῶς ἄρα ἔγραψεν ὅτι «οἱ καταστρέψαντες ἐκ θεμελίων πᾶσαν θρη-
σκείαν εἰσὶν οἱ εἰπόντες ὅτι, ἡ πρὸς τοὺς ἀθανάτους θεοὺς πίστις ἐφευρέθη
ὑπὸ σοφῶν ἀνθρώπων ὑπὲρ τοῦ δημοσίου καλοῦ, οὕτως ὥστε οἱ μὴ δυ-
νάμενοι διὰ τοῦ λόγου νὰ ἐκπληρώσωσιν τὸ καθῆκον αὐτῶν, δυναθῶσι νὰ
καταναγκασθῶσι διὰ τῆς θρησκείας. Ἐάν δὲ τινες ὑπελάμβανον ὅτι τὰ
ὀφείματα μέρη τῆς μυθολογίας ἐφευρέθησαν ὑπὸ σοφῶν ἀνδρῶν, φαίνεται
πιθανόν ὅτι τὸ αὐτὸ ἐπιχείρημα ὀφείλει νὰ ἀποδώσῃ εἰς παράφρονας ποι-
ητὰς τὰς περὶ θεῶν καὶ ἡρώων ἱστορίας αἱ διηγοῦνται ἐν τοῖς πονήμασιν
αὐτῶν, τοῦθ' ὅπερ ἀπεδείχθη σαφέστατα ὑπὸ τοῦ Εὐριπίδου, ὡς ἐ-
ρῶμεν εἰπόντες.

(Ἔπεται συνέχεια.)

Μετεγλώττισεν Α. Π. Κ.

ΙΩΑΝ. Μ. ΔΑΜΒΕΡΓΙΩ

ΟΡΦΑΝΗ ΚΑΙ ΧΗΡΑ.

ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑ. (*)

Ἡ δέσποινα Μαγδαληνὴ, ἡλικίας τριάκοντα τὸ πολὺ ἔτων εἰς τὰς ἀρ-
χὰς δηλ. τῆς δευτέρας καὶ μᾶλλον παθητικῆς νεότητος, εἶχεν ἀνάστημα
μέτριον καὶ πως ἀτραφές.

Πυρρόβριξ ὡς βορανὴ καὶ λευκὴ ὡς τὸ γάλα, εἶχε τὴν ὄψιν ὠραίας
γυναίκος.

Οἱ ὀδόντες τῆς ἦσαν λευκοὶ καὶ ὀξεῖς οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τῆς οἱ μελανοὶ
ἀπηνύγαν παράδοξον τινα λάμψιν.

Κρᾶμα τῶν μᾶλλον ἀσυνδέτων χαρακτήρων, θελκτικὴ, ἀπότομος, ψυ-
χρὰ ἢ γλυκεία, συνεσώρευε ἐν ἐνὶ τῆς μόνον μειδιάματι τὰς ὠμοτέρας
καὶ μᾶλλον ἐπαγωγὸς ἀντιθέσεις.

Πλουσία ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς τῆς μετεχειρίζετο τὸν χρυσὸν
ἀφειδῶς ὅπως ἱκανοποιῆ τὰς παραδοξοτέρας τῆς θερμῆς τῆς φαντασίας
ἰδιοτροπίας.

Ὅ,τι πολύτιμον, ὅ,τι λαμπρὸν κατεσκευάζεν ἢ ἐπόλει ἡ Ἔνετία, ἔπρε-
πε νὰ κοσμηῆ τὸν πολυτελεῆ τῆς οἴκου, ἀπὸ τοῦ σπανιωτέρου ὄρμαθου
μαργαριτῶν καὶ ἄλλων τιμίων λίθων, μέχρι τῶν πολυτίμων Ἀσιανῶν
ὄφασμάτων καὶ τῶν ἄλλων παντοίων Ἐνετικῶν συρμῶν.

Ἡ καλλονὴ τῆς ἄλλως, δίδουσα νέον εἰς τὰς ἰδιοτροπίας τῆς θέλητρον,
τὴν καθίστα ἐν Χάνδακι ἀντιπρόσωπον τοῦ ἐν τῇ Μητροπόλει φύλλου
τῆς.

Ἀλλὰ τὰς ἐξετάσεις μας] διακόπτει βαρὺ βῆμα συνοδευόμενον ὑπὸ
τοῦ κρότου σπάθης συρομένης καὶ πτερνιστήρων.

Ἡ θύρα ἀνοίγεται καὶ εἰσέρχεται ὁ γνωστός μας ἦρωας Καράφας ἀρ-
χαῖος γονδολιέρος, διατεινόμενος ὁ ὑπερόπτης ὅτι κατήγετο φυσικῶς
ἐκ τῆς μεγάλης τοῦ Καράφα οἰκογενείας.

*] Ἡ συνέχεια ἐκ σελ. 56.

Οὗτος προσκληθείς ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Μολίνη εἰς Ἐνετίας καὶ τοποθετηθεὶς ὑπὸ τῆς χήρας του εἰς στρατιωτικὴν τινα ὀνόματι θέσιν, ἐφημίζετο ὡς χαίρων τῆς ἐμπιστοσύνης της, ζηλευόμενος ὑπὸ τῶν συστρατιωτῶν του, καὶ τοῦ πιστοῦ του Βιτασέντζου, ὁ ὁποῖος ναὶ μὲν ἦτο ὑπέρτης σου, ἀλλ' ἔνεκα τοῦ γελοίου χαρακτήρος του, καὶ δεσμῶν ἀγνώστου παρελθόντος, πρόεδρине μέχρι τῆς ἐκτραγωδήσεως πραγμάτων, τὰ ὅποια θὰ ἔφερον τὸ ἐρώτημα εἰς τὰς παρεΐας τῆς εὐγενοῦς χήρας.

— Λοιπὸν ὦρατε μου Καράφα, ἠρώτησεν ἡ Μαγδαληνὴ, Τὸ ν εἶδες τέλος; Εἰπέ μοι τί ἔμαθες;

— Κάτι περισσότερο μὰ τὴν Κόλασιν, ἀπεκρίθη;

Καὶ μήπως τὸν ἀφῆκα ἐπὶ στιγμὴν; Μοὶ ἔφυγον ἀληθῶς κερικὰ δακρύα, ἀλλὰ πρὸς χάριν τῶν λαμπρῶν σου ὀφθαλμῶν θὰ ἔχυνα καὶ διπλάσιον αἶμα. Ὅτι ἔμαθα ὅμως, ἀξίζει πολὺ!

— Ἄρες, τώρα τὴν παντοτεινὴν σου αὐθάδειαν καὶ εἰπέ μοι ποῦ τὸν εἶδες τὸν ὦρατον μου Μελισσινόν;

— Ὅταν εἶμαι μόνος νομίζω ὅτι ἐπιτρέπεις νὰ ἐπαινῶ τοὺς ὀφθαλμοίς σου... Ὁ ὦρατος σου θὰ ἐπέμπτο εἰς Ἐνετίαν σιδηροδέσμιος, ἂν ἐστειλον εἰς τὸ συμβούλιον ἀνώνυμον τινα καταμήνουσιν, ἀλλὰ πρὸς χάριν σου παραβλέπω τὰ μεγάλα συμφέροντα.

Κουπιτόμενος πρὸ μιᾶς ὥρας ἐντὸς σταύλου καὶ κινδυνεύων νὰ κηλιδῶται τὸν μανδύαν μου, ἤκουσα φοβερὰ πράγματα, συνωμοσίας μεγάλας, καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

Οἱ καλοὶ σου Κρητες, προεξάρχοντες τοῦ ὦρατου σου, ἀπεφάσισαν νὰ προσφέρωσι τὸ ἡμισυ καὶ πλέον τῶν εἰσοδημάτων των, ὅπως ἐλαφρύνωσι τοὺς φόρους τῶν περιόικων των χωρικῶν. Ὅλοι των οἱ ἄρχοντες ἦσαν κρυφίως συνηγμένοι. Πικρὰ ἐξεδηλώθησαν μομφαὶ καὶ ἀπειλαὶ καθ' ἡμῶν· ἀνέθεσαν εἰς γέροντά τινα τὴν ἀρχηγίαν καὶ τὴν ἐν ἀνάγκῃ σύγκλησιν νέας συνελεύσεως.

Μόλις τώρα ἐτελείωσαν, καὶ πιστεύω τάχιστα νὰ τὸν ἴδῃτε.

Ἐν ὄσφ ὁ Καράφας ὠμίλει μειδιᾶμα σατανικὸν ἐπλανᾶτο ἐπὶ τῶν χειλέων της, οἱ ὀφθαλμοὶ της ἤττραπτον ἐωσφόρειον, καὶ τέλος ἔκραξε τρίβουσα μετὰ χαρᾶς τὰς χεῖρας.

— Ἄ! τώρα πλέον δὲν μοῦ φεύγει!

Z.

— Ὁ Ἄρχων Μελισσινός, εἰδοποίησεν ὁ ὑπέρτης.

— Ἄς εὐαρεστηθῇ νὰ εἰσέλθῃ ἀμέσως εἶπεν ἡ Μαγδαληνὴ ἐγειρομένη.

Μετ' ὀλίγας στιγμὰς ἐφάνη πρὸ τῆς θύρας ἡ ὦραία καὶ ἐπιβλητικὴ μορφή τοῦ Νικολάου.

Ἦτον ὄχρρος καὶ πλήρης γαλήνης καίτοι ἐν τῇ ὄψει του διακρίνοντο ἴχνη αὐστηρότητας.

— Δεχθῆτε δέσποινα τὰ σεβάσματά μου, εἶπεν ἀποχωρῶν ὁ Καράφας.

Ἡ χήρα προὐχώρησε πρὸς τὸν Μελισσινόν, καὶ τῷ ἔτεινεν ἐρασμῶς μειδιῶσα τὴν χεῖρα, ἀλλ' αὐτος χωρὶς νὰ τὴν ἐγγίσῃ ἠρώτησεν ὑπερηφάνως.

— Δέσποινα τοῦ Μολίνη, δύναμαι νὰ μάθω τέλος τὸ αἴτιον, τῶν ἐπανειλημμένων προσκλήσεών σας;

Ἡ χεῖρ της κατέπεσεν, ἐνῶ δηλητήριον ἐστάλαξεν ἐν τῇ καρδίᾳ της.

— Πάντοτε ὁ ἴδιος, ἔκραξεν, οὐδέποτε λοιπὸν θὰ με ἀξιῶσης τοῦ οἴκου σου, ἐμὲ, ἥτις ἐδικαιούμην καὶ τὴν καρδίαν σου νὰ ζητήσω; Τί σοὶ ἐπταίσα Νικόλαε; Διατί πάντοτε, ἀποστρέφεις τὸ πρόσωπον ἀπ' ἐμοῦ; Καὶ ὅμως; θὰ σὲ καθίσταν εὐτοχῆ ἂν κατ' ἐλάχιστον συνεμερίζεσο τὸν ἔρωτα, ἂν ἡ θεὰ σου πρὸ ἐτῶν ἦναφεν ἐν ἐμοί.

— Δέσποινα τοῦ Μολίνη, δι' αὐτὸ λοιπὸν με προσεκάλεσα; Διὰ νὰ με ἐπαναλάβῃτε ἐκφράσεις ἐρώτων, κατεχράσθητε καὶ πάλιν τοῦ συνθήματος τῶν δούλων, ὃ μοῖρα κακὴ σὰς ἀπεκάλυψεν; Πότε λοιπὸν θὰ τελειώσῃ ἡ ἱστορία αὕτη; Εἶναι λυπηρὸν πολὺ δι' ἐμὲ ν' ἀκούω λόγους ἰκετευτικούς. Σὰς εἶπον καὶ ἄλλοτε, δέσποινα, ὅτι εἶμαι πατὴρ καὶ μήτηρ συνάμα, καὶ δὲν δύναμαι νὰ παραχωρῶ τὴν καρδίαν μου, ἥτις ἐκπληροῖ οὕτω διπλὰ καθήκοντα. Γνωρίζετε ὅτι ἔχω θυγατέρα, ἣν προσεχῶς ὑπανδρεύω, καὶ θὰ ἦτο γελοῖον μὰ τὴν ἀλήθειαν, νὰ προσφέρω ἐτι λόγους ἐρωτικούς!

— Ναί! δι' αὐτὸ σὲ προσεκάλεσα! Ἐσκεπτόμην νὰ σοὶ ἐκθέσω τὰ σχέδια, ἅτινα ἡ ἐκδοσις τῶν γάμων τῆς θυγατρὸς σου με ἐνέπνευσε. Σὲ προσεκάλεσα ἵνα σοὶ ἐπαναλάβω, ὅτι μυριαίως σοὶ εἶπον... Νικόλαε, ἂν πέρωται νὰ ἡμῖ πάντοτε ξένη τῶν αἰσθημάτων σου, τότε διατί νὰ ζῶ; Ὡ ὄχι! ἡ ἐλπίς δὲν μ' ἐγκατέλειψεν Ἐσκεπτόμην... Ἦδη ἡ θυγάτηρ σου θὰ εὖρη πατέρα καὶ μητέρα. Διατί νὰ μὴν συμπληρώσω ἐγὼ τῆς καρδίας σου τὰ κενά; Διατί στηθὸς πάλλον πρὸ χρόνου διὰ σέ, νὰ μὴν αἰσθανθῇ φρίσσει τὴν θερμὴν τῶν χειλέων σου ἐπαφήν!...

Ἦκούσατε τοὺς μύθους τῶν Σειρήνων;

Ἦκούσατε διὰ ποίας μελιρρῦτου φωνῆς, διὰ ποίων ἐνθέων ἀσμάτων, δι' ὁποίων γοητευτικῶν παραστάσεων, μαγεύουσιν ἐκείνους, οὐδὲ κακὸς δι' αὐτῶν ρίπτει πλησίον των; Τοιαύτη τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἦτον ἡ Μαγδαληνὴ. Ἰστατο ὡς αἰ ὀπτασίαι ἐκείναι, αἰ μὲ φρίσσεισαν τὴν κόμην

τὸ ὄμμα ἀστράπτον καὶ διάπυρον, ἔτοιμος ἕπως ἰσὺν δια τῶν μαγευτῶν τῆς τὴν ψυχὴν τοῦ πρὸ αὐτῆς

Ἐπεράνθρωπος ἐν τῇ εὐγλωττίᾳ καὶ τῷ ὕψει τῆς, ἦτον ὡραία ὑπερ ποτε.

Ἦās τις ἄλλος θὰ ἐπιπτε γονυπατῆς τὴν στιγμὴν ἐκείνην τοῦλάχιστον, πρὸ τοσαύτης αἴγλης.

Ἄλλ' ὁ Μελισσινὸς δι' ἑνὸς τοῦ μειδιάματος, ἀγνοῶ ὡς τῶν νηπίων αἱ ἀνιπτάμεναι ψυχαί, ἔσθεσαν ἐν ἀκαρεὶ ἄπασαν ἐκείνων τὴν πυρῶν.

— Δέσποινα, εἶπεν, ἡ καρδία μου εἶναι καὶ ἔσεται πάντοτε πλήρης τῶν θλίβεράων μου ἀναμνήσεων καὶ τῆς θυγατρὸς μου. Ἐκείνη, ἦν ὑπερ πᾶν ἄλλο ἠγάπησα εὐλογεῖ ἐξ οὐρανοῦ τὰς ἀποφάσεις μου, ὁ Θεὸς ἔδωκεν, ὁ Θεὸς ἀφείλεν αὐτήν.

Πτωχὴ μου σύζυγος! . . . καὶ τοι εὐρίσκεται ἐκεῖ ἐπάνω, ζῆ ὀλόκληρος ὅπου ἡμεῖς ζητεῖτε θεῖν . . . Ἄφετέ με πλέον, Δέσποινα, ἀφετέ με, σὰς ἐξορκίζω. Οὐδέποτε, καὶ σὰς τὸ λέγω τὸ ὕστατον, οὐδέποτε θὰ ἐπιστήσω εὐμενεῖς ἀκοὰς εἰς τὰ αἰσθήματά σας, οὐδέποτε καὶ δι' οὐδεμίαν αἰτίαν θὰ διέλθω πλέον τοῦ οἴκου σας τὴν οὐδόν. Καταρῶμαι τὴν στιγμὴν καθ' ἣν με ἶδατε τὸ πρῶτον. Καταρῶμαι τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἐμάθατε τὸ πατρικὸν μας σχέδιον, ἕνεκα τοῦ ὁποῖου με ἠναγκάσατε—ἐφοβοῦμην τὴν προδοσίαν—να σὰς, ὑπακούω. Παύσατε πλέον! Παύσατε σὰς ἐξορκίζω.

Ὅλα τῆς ἱριδος τὰ χρώματα, ἐπεκάθησαν διαδοχικῆς ἐπὶ τῆς μορφῆς τῆς χήρας, ἀποκριθεῖσης μόλον τοῦτο διὰ φωνῆς ἠδυμίκτου.

— Αἰοπὸν καὶ πάλιν με περιφρονεῖς; καὶ πάλιν ἀπορρίπτεις ὅτι ἐγὼ προσφέρω; Πρόσεχε μὴ δὲν σὲ σώσῃ ὁ ἔρω.

— Οὐδέποτε σὰς ἠγάπησα, οὐδὲ φοβοῦμαι μὴ σὰς ἀγαπήσω ποτέ. Ἄλλως τε οὐδέποτε ἐπεδίωξα αὐτόν. Ἡ μνήμη τῆς μητρὸς τοῦ τέκνου μου ζῆ ἐν ἐμοί.

— Τί ἂν δὲν ἔθηκας σὺ τὸ πῦρ ἐν τῇ καρδίᾳ μου; ἡ φλόξ ἦτις με καίει δὲν ἐτοξεύθη ἀπὸ τῶν ὀμμάτων σου;

— Τὰ αὐτὰ καὶ πάλιν τὰ αὐτὰ! . . . ἀλλὰ τοῦτο πλέον εἶναι γελοῖον! . . . Ἀκουσάτέ με καλῶς. Σὰς γνωρίζω περισσότερο ἢ ὅσον νομίζετε· αἱ ἐκφράσεις ὅμως αὐταὶ μοὶ δίδουσι μείζονα ἰδέαν περὶ . . . τῶν ὄσων λέγουσιν.

— Ἄ! προσβάλλεις ἐτι; ἐκραξεν ὡς μαινομένη ἡ Μαγδαληνὴ ἐνώπιόν λόγους τῆς ἔσχιζον τὴν ἀκοὴν ὡς τύγχεως ὄρυγμοί. Ἄκουσον καὶ σὺ. Οὐχὶ δούλη σου ταπεινὴ ὡς πρὶν ἀλλ' ὡς Δέσποινα ἀγέρωχος σὲ ἔρωτῶ. Νικόλαε Μελισσινὲ ἐπιμένεις προσβάλλον, ὡς ἀρνούμενος; Εἶχον ἄλλοτε σύζυγον ὅστις με ἠγάπα· ἀδιαφορῶ περὶ τῆς ἀξίας του.

Ἦνύθησεν ὅτι σὲ ἐλάτρευον καὶ ἠθέλησε νὰ ὑπερασπισθῇ τὸ ὄνομά του. Τὸν ἀνθρώπον ἐκείνον τὸν ἐφρόνευσα διὰ σέ . . . καὶ σὺ μὲ περιφρονεῖς; Βλέπεις τί ἐπραξα; ἐνοεῖς τί δύναιμι νὰ πράξω . . . Εἶχες ἄλλοτε σύζυγον ἦτις . . .

— Μὴ προχωρεῖτε, παρακαλῶ. Εἶναι ἀνόσιον νὰ ἐξέλθῃ τὸ ἀγνότερον ὄνομα ἀπὸ τὸ ἀσεβέστερον στόμα. Ἦκουσα Ἄραθα λέγοντα ὅτι τὰ ἄνθη κλαίουσιν ἂν τὰ ἀτενίσῃ ἡ ἔχιδνα. Μὴ καὶ σεῖς ζητεῖτε ν' ἀποσπᾶσθε τοιαῦτα δάκρυα ἀπὸ τὴν νεκρὰν σας ἀντίζηλον;

— Εἶχες ἄλλοτε σύζυγον, ἐξηκολούθησεν ἐπὶ μᾶλλον ἐξαφθεῖσα, ἦτις σὲ ἐλάτρευεν. Ἐφρόντισας νὰ μάθῃς διὰ τί ἀπέθανεν; Θὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα καθ' ἣν ἐγὼ θὰ σοὶ τὸ εἶπω. Ἐλεγες πρὸ ὀλίγου ὅτι ὁ Θεὸς σοὶ τὴν ἔδωκεν, ἀλλὰ ἐγὼ δὲν ὀρκίζομαι ὅτι ὁ διάβολος δὲν τὴν ἀφείλεν. Οὐδὲν πλέον με συνδέει μετὰ σοῦ, ἄθλιε δούλε! Ὁ ἔρω μου σὲ εἶχεν ἀνυψώσει μέχρις ἐμοῦ, ἀλλ' οἱ νεκροὶ δὲν ἀγαπῶσι τὰ ῥόδα . . . Καὶ εἶσαι νεκρὸς σὺ! Γραικέ, σὰς καλοῦμεν σκύλους, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ἡ πίστις ἐλλάσσει ἀφ' ὑμῶν. Σὲ καταδικάζω. Περιεφρόνησας τὴν ὑπερηφάνειαν, κατεπάτησας τὴν καρδίαν Μαγδαληνῆς τῆς Ἐνετίδος. Νῦν πρόσμενε τὴν ἐκδίκησίν της. Νικόλαε Μελισσινὲ θὰ ἀποθάνῃς. Ἐταπεινώθη, ἐξηπυτελίσθη πολύ. Πρέπει καὶ ἡ ἐκδίκησίς μου νὰ ἦναι ἀνάλογος. Θὰ ἀποθάνῃς.

— Δέσποινα, εἶπεν, ἀποχωρῶν ἡσύχως ὁ Μελισσινὸς, εἶπε ὅτι μεγάλως ἐτόράχθητε. Σὰς συστήνω νὰ ἡσυχάσητε . . . Ὅσον δὲ διὰ τὴν ἐκδίκησίν σας δὲν τὴν φοβοῦμαι ποσῶς τὴν θέτω ἐν ἴσῃ μοίρα με τὸν ἔρωτά σας.

— Ἡ χεὶρ μου θὰ γίνῃ μακρὰ, ὡς ἡ ἔχιδνα με τὴν ὁποῖαν με παρέβαλες, καὶ . . . θὰ σὲ φθάσῃ ὅπου ὑπάγῃς καλέ μου συνωμότα! . . . Τρέμε τὴν ἐκδίκησιν τῆς ὑβρισθείσης ἐνετίδος.

(Ἡ συνέχεια εἰς τὸ ἐπόμενον.)

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΟΥ ΚΑΡΟΛΟΥ

Μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ. *)

III

Ὁ Ἱατρός Βιργίλιος προφέρων τὰς τελευταίας ταύτας λέξεις μετὰ μεγίστης συγκινήσεως, ἔκυψε τὸ μέτωπον, ὡς προσβληθεὶς ὑπὸ ἀοράτου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατάρρας.

Ὁ Βαρόνος Ἐπάρ καὶ ὁ υἱὸς του ἤκουον μετὰ θαθείας σιγῆς.

Ὁ Βιργίλιος ἐπανέλαθε.

«Ὅποτε εἶδομεν καλῶς ὅτι ὁ Κάρολος ἦτο νεκρὸς, ἀνωρθώθημεν ἅπαντες ὁ φονεὺς, ὡς καὶ οἱ μάρτυρες, καὶ ἐπὶ τινὰ δευτερόλεπτα παρετηροῦμεν ἀλλήλους μετ' ἐκπλήξεως πλήρους αἰσχύνης καὶ τύψεων.

Εἰς τὸν ἦχον τοῦ ἀνέμου, ὅστις συνέκρουε τοὺς ἐκ πάγου κεκαλυμμένους κλάδους, εἰς τὰς μυρίας ἤχους τῆς ἀντηχοῦσας γῆς, μὰς ἐφαίνετο ὅτι ἠκούομεν φωνάς, αἵτινες ἐπανακλάμβανον τὸ ἐξῆς τοῦ Θεοῦ ῥῆμα «Μὴ φονεύσης.»

Εἶτα ἕκαστος ἀπεσύρθη σιωπηλῶς, σκυθρωπῶς, οὐδὲ τολμῶν κἂν νὰ στρέψῃ τὸ βλέμμα πρὸς τὰ ὀπίσω, ἔμενον μόνος μετὰ τοῦ πτώματος ὁ μόνος ἐγὼ ὄφειλον νὰ ἐπιστατήσω εἰς τὴν κηδεῖαν του, μόνος ἐγὼ ὄφειλον νὰ ἐκτελέσω τὰς τελευταίας του θελήσεις.

Πρὶν ἢ ἐκπνεῦσῃ, ἔσχε τὸν καιρὸν νὰ μοὶ ἐγχειρίσῃ ἐπιστολὴν τινὰ, ψυθιρίζων τὴν ἐξῆς μόνην λέξιν : Θηρεσία.

Εὐθὺς ἄμα τὸ πρῶτον μέρος τῆς λυπηρᾶς ὑποχρεώσεως μου ἐξεπληρώθη, διηυθύνθη πρὸς τὴν κατοικίαν τῆς νεαρᾶς χήρας.

Πλὴν ὅποια πικραὶ σκέψεις μετέλαβον καθ' ἑδὼν ! Μὴ δὲν ἤμην ἐγὼ ὁ φονεὺς τοῦ πτωχοῦ τούτου Καρόλου. Τὸ πρῶγμα ἠδύνατο τοσοῦτον εὐκόλως νὰ διορθωθῇ . . . Πῶς ! ἐπειδὴ τρελλοὶ τινες, ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν ἡμέρας τινος τῶν ἀποκρέω ἐξέθρισαν τὴν τιμίαν του σύζυγον, ἐπειδὴ εἶχεν ὑπερασπισθῆ αὐτήν, ἐπειδὴ προέκυψε ἀνόητός τις πρόσκλησις, ἠθέλησα ὅπως διασταυρώσῃ τὸ ξίφος μετὰ τὸν ἀθάνατον τολμητιάν,

*) Ἡ ἐκκέντησις ἐκ τοῦ 184,

ὅποτε ὁ τολμητιάν αὐτός ἦτο εἰς ἐξ ἐπαγγέλματος μαχητὸν γυμναστῆς, καὶ ὅποτε ὁ Κάρολος μόλις ἠδύνατο νὰ κρατήσῃ εἰς χεῖρας τὸ ξίφος ! . . . ἠθέλησα ἐγὼ τοῦτο . . . ἀντὶ νὰ διακηρύξω διαρκῶς ὅτι εἶχε δίκαιον, ἀντὶ νὰ ἐπιβάλῃ τὴν συγχώρησιν εἰς τὸν ἀντίπαλον του, καὶ εἰς ὅλους τοὺς ὑβριστὰς τῆς προτεραίας . . . Τὸ τοιοῦτον μοὶ ἦτο εὐκόλον. Δυνάμει τῆς ἐπιρροῆς τὴν ὁποίαν ἐξήσκουν ἐπὶ τῶν σπουδαστῶν . . . Τοῦτο ἠδύνατο κάλλιστα ν' ἀποβῇ εἰς μεγάλην διὰ τὸν Κάρολον τιμὴν . . . Πλὴν ὄχι ! δὲν ἤκουσα ἢ τὴν τρελλὴν μου κλίειν, κλίειν μαχητὸν γυμναστῆς εὐραϊκὸν εἶδος τι διασκεδάσεως, εἶδος εὐχαριστήσεως ! Καὶ ὁ Κάρολος ἀπέθανε . . . φεῦ ! δὲν δύναμαι νὰ σας ἐκφράσω ὅπως ὑπέφερα καθ' ἑλπὴν τὴν πρῶτην ἐκείνην, ἤρξατο ἤδη ν' ἀναφαίνεται ἡ τιμωρία μου, ἢ πρῶτη του σιναιδότος τύψης.

Τέλος ἐφθασα πρὸς τῆς οἰκίας ἀνήλθον ἡσυχῶς τὴν κλίμακα, καὶ μετὰ μικρὸν διαταγῶν, ἔκρουσα.

Ἡ θύρα ἤνοιχθη ὑπ' αὐτῆς τῆς ἰδίας Θηρεσίας !

Εἰς τὸ ὄχρον τῆς πρόσωπον ἀνεῦρον ἀμέσως ὅτι ἐγνώριζε τὸ αἶτιον, διὰ τὸ ὅποσον ὁ Κάρολος ἐξῆλθε τὴν πρῶτην.

Ἐπὶ τῇ ὄψει μου ὀπισθοδρόμησεν ἀκίνητος, φρικιώσα, χωρὶς κἂν νὰ λάβῃ τὸ θάρρος νὰ μ' ἐρωτήσῃ δι' ἐνὸς βλέμματος.

Ὅποιον γλυκὺ πλάσμα ! ὁποῖα ταπεινὴ καὶ ἀγνή νεανίς ! Σχεδὸν παιδίον ! τὴν προτεραίαν εἰσέτι ἦτο εὐτυχῆς, ἐβαυκαλιζέτο θεθαία περὶ χαρωπῶ καὶ εὐτυχῶς μέλλοντος καὶ ἐγὼ κατεσόντριφα πάντα ταῦτα αἰωνίως.

Ὅτως ! οὐχὶ ἐν ὀλιγοτέρῳ ἐκπλήξει, οὐχὶ ἐν ὀλιγοτέρῳ αὐτῆς ἀγωνίᾳ, ἰστάμην ὀρθίος ἐπὶ τῆς οὐδοῦ, χωρὶς νὰ τολμήσω νὰ πράξω τι, χωρὶς νὰ εἶπω εἰσέτι μίαν κἂν λέξιν. Φεῦ ! δὲν ἠδυνάμην νὰ ὀμιλήσω . . . εἰσίγων.

Τέλος ἡ Θηρεσία με παρετήρησε . . . Τὸ βλέμμα τῆς μοὶ διαπέρασε τοὺς ὀφθαλμούς, ὡς ἂν με κατράτο. Ὅποταν τοὺς ἤνοιξεν, ἠδυνήθην νὰ ἐνοήσω ὅτι ἐν τῇ ἐκφράσει τοῦ προσώπου μου ἡ Θηρεσία προεμάντευε τὸ πᾶν, ὅτι ἤδη ἐγνώριζε τὰ πάντα.

Ἀπέθανεν ὁ Κάρολος ! ἐφώνησε θέτουσα τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίας, ὡς ἂν τὸ αὐτὸ κτύπημα προσέβαλε ὁμοίως καὶ αὐτήν !

Εἶτα μετὰ γαλήνης διαρκούς, μετὰ ἀπελπισίας ἄνευ δακρύων, ἀφέθη νὰ πῆσῃ γονυπετής, καὶ ὑψώσασα τοὺς μεγάλους γλαυκοὺς ὀφθαλμούς τῆς, προσπυχήθη . . .

Οὐδέποτε οὔτε εἰς τὰς σπυραξικαρδιατέρας θλίψεις, τῶν ὁποίων τὸ ἐπάγγελμά μου μετέστησε μάρτυρα, οὔτε εἰς τὰς διαφόρους τοῦ

θεάτρον ακινῆς, ὅπου οἱ μεγίστοι διδάσκαλοι διαιώνισαν εἰκόνας πεντηράς, οὐδέποτε εἶδον θλίψιν τοσοῦτον βαθεῖαν, τοσοῦτον ἀληθῆ... ,

Ὁπόση ἔωρα παρήλθεν οὕτως... ἀγνοῶ!

Ἐκείνο ὅπερ δύναμαι νὰ εἶπω εἶναι ὅτι ἠθανόμην ἐν ἐμοὶ βασάνους θανατηφόρους, εἶναι ὅτι αἱ ἀρτηρίαι μου ἐκτύπων μέχρι διαρρήξεως, εἶναι ὅτι ἤκουον εἰσέτι πανταχόθεν· μὴ φονεύτης! Μὴ φονεύτης!

Ἄν ἠδυνάμην ἐν τούτοις νὰ εὗρω λέξεις τινὰς συνδιαλέξεως, λέξεις παραμυθίας.

Εἰς τὰς πρώτας μου λέξεις μὲ διέκοψε.

Καὶ διὰ πρόκλητος, ἥτις πλὴν δι' ἐμὲ ἦτο ὀδυνηρότερα τῆς μᾶλλον ὀδυστικῆς μομφῆς,

— «Ὁ Κάρολος ἀπέθανεν, ἐφώνησε, δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ γνωρίζω πλειότερα... Ἐπεμψα ἐγὼ αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς... ἐνόμιζον, ἠλπίζον ὅτι θὰ τὸν ἐσώζετε ἴσως· ὁ θεὸς δὲν τὸ ἐπέτρεψε... Ἡθέλησε νὰ παραλάβῃ τὴν ψυχὴν τοῦ Καρόλου! Ἐκείνο ὅπερ τώρα σὰς ζητῶ, εἶναι τὸ σῶμα του, μοὶ ἀνήκει, εἶναι ἰδικόν μου. Μόνη μου θέλω ἀγρυπνήσει ἐπ' αὐτοῦ, μόνη μου θέλω τῷ ἐπιθέσει τὸ σάβανον, θέλω τὸ συνοδεύει μέχρι τοῦ τόπου τῆς ἀναπαύσεως. Εὐάρεστηθῆτε λοιπὸν νὰ τὸ μεταφέρετε ἐδῶ, Κύριε... Εἶναι δευτέρα ὑπηρεσία, τὴν ὁποίαν σὰς ζητῶ. Καὶ ἐξερχόμενος μὴ ἀφήσητε νὰ ἔλθῃ τις μεταξὺ ἡμῶν, ὅπως ταραξῆ τὰς τελευταίας στιγμάς, τὰς ὁποίας ἡ Θηρεσία θὰ διέλθῃ μετὰ τοῦ Καρόλου... Σὰς ἰκετεύω, τὸ ζητῶ!...

Τὴ ἠδυνάμην ν' ἀποκριθῶ! Τῇ ἔρριψα μᾶλλον ἢ τῇ ἔδωκα τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Καρόλου, καὶ ἔφυγον.

IV.

Ἰπάρχουσιν ἡμέραι αἵτινες μᾶς φαίνονται ἔτη. Τοιαύτη ὑπῆρξε δι' ἐμὲ καὶ ἐκεῖνη.

Διαρκούσης ὅλης τῆς ἐπομένῃς νυκτός, μὲ ὄλον τὸ ψῦχος, μὲ ὄλην τὴν χιόνα, ἥτις ἐπιπτε διηνεκῆς, ἔμενον ἐπὶ τοῦ ἐξώστου μου, μὲ τὸ ὄμμα διηνεκῶς προσκλωμένον ἐπὶ τῶν θυρίδων τῆς οἰκίας, ὅπου ἔλαμπε πενθίμως τὸ ἀμυδρὸν τῶν λαμπάδων φῶς.

— Θεέ μου! ἐψυθύριζον ἀκαταπαύστως, ὦ Θεέ μου! μετανοῶ... συγχώρησον μοι... καὶ ἐν τούτοις οἱ ἅγιοι σου λειτουργοὶ μοὶ τοδεῖχον διδάξει... «μὴ φονεύσης». Αὐτὴ εἶναι ἡ διαταγὴ τῆς ἐκκλησίας. ὦ! οὐδέποτε θέλω τὸ λησμανῆσαι. Ἡ ἁμαρτία τῶν μαρτύρων εἶναι ἡ αὐτὴ μὲ τὴν τοῦ φονεῦ· οὐδέποτε πλέον θέλω χρησιμεύσει ὡς μάρτυς...

οὐδέποτε θέλω μονομαχήσει, ὁποιονδήποτε καὶ ἂν ἐλάμβανον προσβολὴν... ὄχι... Ἐξομολογοῦμαι ἐνταῦθα... οὐδέποτε. Εἶτα μετὰ λυγμῶν φωνῆς, μετὰ καρδίας πλήρους τύψεων.

— Πλὴν διὰ τοῦ μέλλοντος δὲν ἐξαγοράζεται ἀκριβῶς τὸ παρελθόν! Ἐλλὴν οὐδεμίαν θυσίαν δύναται νὰ ἐπαναδώσῃ τὴν ζωὴν εἰς τὸν Κάρολον, ὦ Θεέ μου!... Θεέ μου!... Ἐμπνευσόν με τοῦλάχιστον νὰ ἐπιφέρω διόρθωσιν τινὰ πρὸς τὴν σύζυγόν του... πρὸς τὴν Θηρεσίαν!

Ὁ Οὐρανὸς ἔμενε κωφὸς εἰς τὰς παρακλήσεις μου καὶ οὐδὲν ἐπὶ τῆς φύσεως ἐφαίνετο συγκινούμενον ὑπὸ τῆς βαθείας μου θλίψεως... νεκρὰ σιγὴ ἐκάλυπτε τὴν σκοτεινὴν ταύτην νύκτα, ἡ χιὼν ἐξηκολούθει νὰ πίπτῃ, αἱ λαμπάδες ἔλαμπον πάντοτε.

Μόλις ἡ ἡμέρα ὑπέφωσκεν, ἠκούσθη μακρόθεν κρότος ἐρημάτων. Ἐρχόντο ἐκεῖνοι οἵτινες λαμβάνουσι τοὺς νεκρούς.

Στιγμὰς τινὰς μετέπειτα ἠκούσθη ἡ ψαλμωδία τῶν ἱερέων. Κατέστην προσεκτικώτερος.

Εἶδός τι, πράγματος σκιεροῦ, μακροῦ, συμμετρικοῦ, ἐφάνη εἰς τὴν ἄκραν τῆς ὁδοῦ, εἶτα ἠφανίσθη ἐντὸς τῆς οἰκίας.

Γοερὰ φωνὴ ἤχησε μέχρι τῶν ὠτῶν μου: Ἦτον ἡ φωνὴ τῆς Θηρεσίας, ἢν ἀπέσπων τῶν βραχιόνων τοῦ Καρόλου.

Ἦκουον τὸ πᾶν... ἤκουον μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ θορύβου τῶν σφυρίων, ἅτινα ἐκάρφονον τὸ νεκροκράββατον... Φεῦ!... Ἐνόμιζον ὅτι οἱ ἐπικατάρτοι οὗτοι ὄλοι ἐνεθυθίζοντο ἐντὸς τοῦ ἰδίου τοῦ κρανίου μου μυελοῦ.

Τέλος σπουδασταὶ τινες ἔφθασαν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ οἱ ἄλλοι τῆς πάλης μάρτυρες. Ἀλλ' ὅτε ἠθελήσαμεν νὰ λάβωμεν θέσιν ἀμέσως μετὰ τὴν νεκρικὴν ἄμαξαν, χεῖρ τις μᾶς ἠμπόδισε πάραυτα... ἡ χεῖρ τῆς Θηρεσίας.

Ἀγνὴ καὶ γενναῖα κόρη!... Μοὶ τὸ προεῖπεν καλῶς... Μόνη ἤθελε νὰ συναδεύσῃ τὸν σύζυγόν της μέχρι τῆς ὑστάτης του κατοικίας.

Ἔστημεν ἀμέσως ὑπὸ σεβασμοῦ εἰς τὴν διάβασίν της... μακρόθεν, πολὺ μακρόθεν, τὴν ἠκολουθήσαμεν σιωπηλοί, καὶ μὲ κεκλιμένον τὸ μέτωπον.

Εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἅπαντες προσπυχήθημεν ἐκ καρδίας διὰ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀτυχοῦς συμφοιτητοῦ.

Εἶτα ἐρθάσαμεν εἰς τὸ νεκροταφεῖον, εἰς τὸ ἐτοιμασθῆν διὰ τὸν Κάρολον Στάιν μνήμα.

Ὅποτε τὸ σχοινίον ἔτριξεν, καταβιβάζον τὸ φέρετρον, μοὶ ἐφάνη ὅτι ἐτρόπων, ὅτι ἐπλήγωναν τὴν ἰδίαν μου σάρκα.

Ότε ἡ ὀπὴ ἤρξατο πληρουμένη ὑπὸ τοῦ ὑποκόφου τούτου θαρόθου, εἰς ἐκάστην νέαν φτυαριὰ ν ἔλεγον καθ' ἑαυτὸν. «Εἶναι οὕτως ἡ νεότης μου... ἡ εὐθυμία μου... αἱ ἐλπίδες μου ἄπασαι τῆς ἀτυχίας, τὰς ὁποίας τώρα θάπτουσι.

Τέλος ἡ φοβερὰ τελετὴ ἐληξε.

Οἱ νεκροθάπται ἀπεσίρθησαν... εἶτα οἱ ἱερεῖς... εἶτα οἱ σπουδασταί, οὓς ἀπέπεμψεν διὰ νεύματος.

Ἡ Θηρεσία ἐγονυπέτησε... καὶ ἐγὼ κεκρυμμένος ὕπισθεν πλησίον τινος μνήματος ἠθέλησα νὰ μένω οὕτως.

Ἡ δυστυχὴς νεανίς προσηχθήθη ἐπὶ μακρόν, καὶ κλίνασα ἐξ ὀλοκλήρου ἐπὶ τοῦ ὑψώματος, ὑπερ ἐβάλλαττεν, οὕτω εἰπεῖν, ἀνθρωπίνην τινα μορφήν, τὸ περιέβαλε σπασμαδῶς διὰ τῶν βραχιόνων τῆς, ἐνηγκαλίσθη τὴν γῆν ἐκείνην, ἣτις ἐκάλυπτε τὸν ἀγαπᾶτόν τῆς Κάρολον καὶ ἐψυθίρισεν εἰς τὸ οὖς του εἶδος τελευταίας ἐκμυστηρεύσεως, πλὴν λησμονηθείσης.

Εἶς τῶν φυλάκων ἐπλησίασεν, ἀναγγέλων ὅτι ἐμελλε νὰ κλείσῃ τὸ νεκροταφεῖον.

Ἡ Θηρεσία ἠγέρθη, ἔθεσεν ἀργυροῦν τι νόμισμα εἰς τὴν χεῖρα τοῦ ἀνθρώπου τούτου, εἰς ὃν ἐσύστησεν τὸν τάφον βραδεία, ἐνθαυριε, στρέφουσα εἰς ἕκαστον θεῖμα, δὲν ἤργησε νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν εἰς τὴν πόλιν ὁδόν.

Τὴν συνόδευσεν μακρόθεν, μὴ τολμῶν νὰ τὴν πλησιάσω, νὰ τῆ ὀμιλήσω... Φεῦ! βεβαίως ὄχι... πλὴν ἔτοιμος ὄλως νὰ τὴν ὑποστηρίξω ἐὰν ἐμελλε νὰ κλονισθῇ, νὰ τῆ φωνήσω: ἰδοὺ ἐγὼ! ἐὰν ἤσθανόμην ὅτι εἶχεν ἀνάγκην φίλου.

Ἐπανῆλθεν εἰς τὴν κατοικίαν τῆς, χωρὶς κἄν νὰ με παρατηρήσῃ. Εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν μου ταχαίως διὰ νὰ τῆ γράψω, διότι, νομίζω, ἤδη νὰ σᾶς τὸ εἶπον, ἡ πτωχία τοῦ Κάρολου ἦτο πρᾶγμα πασίγνωστον: καὶ ὡς ἔμαθον πρὸ τῆς παραμονῆς τοῦ φόνου, ὁ Κάρολος ἐνυμφεύθη ὀρφανὴν, πτωχὴν, μόνην, ὄλως μόνην, τὴν Θηρεσίαν, στερουμένην ἰσως καὶ αὐτῶν τῶν ἀναγκαίων τῆς ζωῆς.

Ἐν τούτοις ἤμην πλούσιος καὶ κατηγορῶν ἑαυτὸν διὰ τὸν θάνατον τοῦ Κάρολου, ἠθέλον νὰ θέσω ἄπασαν τὴν περισσσίαν μου εἰς τὴν διάθεσιν τῆς χήρας. Δὲν ἦτο τοῦτο τὸ καθῆκον μου;

Τὴν αὐτὴν ἐσπέραν εἶχον ἀπάντησιν τῆς Θηρεσίας.

Ἀπεποιεῖτο!... εὐγενὴς κόρη! Μὲ εὐγνωμόνει διὰ τὴν ἀφοσίωσίν μου, καὶ δὲν ἠθελε νὰ με θεωρήσῃ τοσοῦτον ἔνοχον ὅσον ἐνόμιζον... ἀπῆται νὰ με συμβουλεύσῃ... ἐκείνη!

Ὁ! ἐκραύγασα, θέλω τὴν ἐπισκεφθῆ, καὶ θέλω βιάσει αὐτὴν νὰ δεχθῇ... πλὴν τί... ὄχι ἄλλο τι, ἢ τὴν ἀξίαν τοῦ αἵματος... τὴν ἀξίαν τοῦ αἵματος τοῦ Κάρολου!

Φεῦ! ἀναμφιβόλως ἡ σκέψις αὐτὴ ὑπῆρξεν ἡ ἀναγκάσασα τὴν Θηρεσίαν ν' ἀποποιθῇ.

Ὅποτε τὴν ἀκόλουθον προσῆλθον, εἶχεν ἤδη ἀναχωρήσει, εἶχεν ἤδη γίνεαι ἄφαντος.

Ματαίως ἠρώτησα τοὺς γείτονας, ματαίως ἠρεύνησα! Μοὶ ὑπῆρξεν ἀδύνατον νὰ ἐπανεύρω τὰ ἴχνη τῆς. Παρητήθην τέλος τοῦ σκοποῦ, ἀλλὰ μετ' ἐνδομύχου ἀπελπισίας, ἀλλὰ μετ' ὀλεθρίας προαισθήσεως.

— Θεέ μου! ἔλεγον, ἀφοῦ δὲν μοὶ ἐπέτρεψας νὰ ἐπιφέρω τὴν μικρὰν αὐτὴν διόρθωσιν ὁποῖαν τιμωρίαν ἐπιφυλάττεις τέλος διὰ τὸ ἀμάρτημά μου;

V.

Ἡ τιμωρία αὐτὴ, ἣν προῆσθανόμην μετ' ἀορίστου τρόμου, δὲν ἤργησεν ἐπὶ πολὺ.

Μελαγχολία τις κατ' ἀρχὰς με κατέλαβεν, ἣτις ἀφαιρέσασα τὴν πρῶτην μου φαιδρότητα, περιώρισεν πανταχόθεν τὸν ὀρίζοντα μου, πάλαι τοσοῦτον ἐκτεταμένον, καὶ τοσοῦτον λαμπρόν.

Ματαίως ἠθέλησα νὰ ἐπανεύρω τὸν ἀρχαῖον μου βίον, τὴν ἀρχαίαν μου ζωηρότητα! Εἰς τὸ καπηλεῖον, εἰς τὴν ἐξοχὴν, εἰς ἐκάστην αἴθουσαν, πανταχοῦ ἐπανεβλεπον τὸ ὄμμα τοῦ Κάρολου Στάιν πανταχοῦ τὸ ὄμμα τοῦτο, τόσον γλυκὸ, τόσον ἥσυχον, τόσον ἄδολον, προσηλοῦτο ἐπ' ἐμοῦ, με ἠκολούθει, με ἐβασάνιζε διὰ τῶν λυπηρῶν καὶ πικρῶν του μορφῶν.

Εἰς τὸ ποτήριον, ὅπερ ἔφερον εἰς τὰ χεῖλη μου, τὸ χρῶμα τοῦ αἵμου, μοὶ ὑπενθύμιζε τὸ αἷμα τοῦ Κάρολου. Εἰς τὸν καπνὸν τῆς καπνοσύριγγῆς μου, εἰς τὴν ἀνθρακίαν τῆς ἐστίας μου, ἐβλεπον ἀναφανομένην τὴν σκηνὴν τοῦ φόνου... με τὰ ξηρὰ δένδρα, ἀναμειγμένα μετὰ οὐρανοῦ γαλανοῦ, με τὰ ἀπαστράπτοντα εἰς τὰς χεῖρας τῶν δύο ἀντιπάλων ξίφη, καὶ με τὴν πέριξ τούτου ἐρυθρὰν, εἰς τοῦ αἵματος χιόνα. Ἄλλοτε μοὶ ἐφαίνετο τὸ ὄχρον καὶ δακρυόεν τῆς Θηρεσίας πρόσωπον, καὶ ἡ ἀπελπίς αὐτῆς φωνή, ἣτις μοὶ ἐπαναλάμβανε πάντοτε:

— «Πέμπουσα αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς, ἠλπίζον ὅτι ἠθέλετε σώσει ἡμᾶς ἀμφοτέρους!»

Τέλος, ὑπῆρχεν ἄσμα τι, τὸ ἄσμα τῶν σπουδαστῶν τῆς Ἰένα, ὅπερ ἠκούετο ἀκριβῶς ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους τοῦ δάσους, ἐπὶ τῆς μεγάλῃς ὁδοῦ, κατὰ τὴν ἰδίαν στιγμὴν, καθ' ἣν ὁ Κάρολος ἐπιπτε... Τὸ ἄσμα

τούτο, τὸ ἀνηλεὲς τοῦτο ἄσμα ἀκαταπαύστως ἤχει εἰς τὰ ὦτα μου!

Φεῦ! . . . τοῦ συνειδότος αἱ τύψεις εἶναι θάσανος αἰώνια, τρομερὰ, θανατηφόρος, ἣτις γνωρίζει νὰ λαμβάνῃ ὅλας τὰς μορφάς, ἣτις ἔχει ὡς σάρκα τὸ πᾶν, ἣτις εἰς ἐκάστην μας σκέψιν ἐπινοεῖ καὶ δόνην. . . . Ἐὰν ἐνίοτε ὁ ἐνοχος κατορθώσῃ νὰ ὑπεκφύγῃ τοὺς ἀνθρωπίνους νόμους, οὐδέποτε ὁμοῦ διαφεύγει τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ. . . Ποτέ! Καὶ ἀπὸ τοῦ πρώτου πεσόντος ἡμάτος, δὲν ὑπάρχει εἰς φονεὺς, οὔτε εἰς μόνος, τὸν ὁποῖον ἡ φύσις δλόκληρος δὲν κατεδίωξε, ἀδιακόπως κραυγάζουσα πρὸς αὐτὸν διὰ τῶν ἐκδικητικῶν φωνῶν τῆς :

— Κάιν! . . . Κάιν, ποῦ εἶναι ὁ ἀδελφός σου;

Πλὴν μοὶ ἐπαρουσιάσθη τέλος καταφύγιον ἢ ἐργασία. Ἀρκετὰ ἤδη προκεχωρημένος εἰς τὸ πανεπιστήμιον, ἐρρίφθην, περιωρίσθην εἰς τὴν σπουδὴν, ὡς ὂν εἰς τόπον ἀσίλου. Ἡμέραν καὶ νύκτα κεκλιμένος πρὸ τῶν βιβλίων, ἢ μετὰ τῶν χειρουργικῶν μου εἰς χεῖρας ἐργαλείων, προσηλώθην εἰς τὴν ἐπιστήμην, ἀφισρώθην ψυχῇ τε καὶ σώματι. Μόνη ἐκείνη μοὶ ἔφερε λήθην.

(Τὸ Τέλος εἰς τὸ ἐπόμενον.)

Μ. Δ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ.

ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΑΙ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΙ.

ὑπάρχουσιν ἤδη 85 πόλεις ἐν Ἀμερικῇ ἐν αἷς εἶναι ἐν χρήσει ἢ τηλεφωνικὴ συγκοινωνία, ἔχουσα 80,000 συνδρομητάς. Ἐκάστη πόλις ἔχει κεντρικὸν σταθμὸν χρῆσιμευοντα ὡς διαβιβαστήριον μεταξὺ τῶν προσώπων ἅτινα ἐπιθυμοῦσι νὰ συνομιλήσωσι, καὶ ὧν ἕκαστον ἔχει ἀνά ἐν τηλεφῶνον ἐν τῷ γραφείῳ του.

Τὸ ἐν ταῖς γραφείοις τηλεφῶνον διὰ τὰς ὑποθέσεις εἶναι εὐκολώτατον, διότι δύναται νὰ ὁμιλήσῃ τις ἐν τῷ πρὸς ἀριστερὰν αὐτοῦ σταθμῷ, ν' ἀκούσῃ διὰ τοῦ τηλεφῶνου, ὑπερ λαμβάνει διὰ νὰ τὸ προσεγγίσῃ εἰς τὸ οὖς του, καὶ συγχρόνως διὰ νὰ λάβῃ σημειώσεις ἐπὶ τοῦ βιβλιοστατίου διὰ τῆς κενῆς χειρὸς του.

Ἡ συγκοινωνία γίνεται κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ συνδρομητὴς 731, ὃν ὀνομάζομεν Ἐδουάρδον, ἐπιθυμῇ ν' ἀνταποκριθῇ μὲ τὸν συνδρομητὴν 511, τὸν ὁποῖον ὀνομάζομεν Λέοντα.

Ὁ Ἐδουάρδος ἀρχίζει νὰ στηρίζηται ἐπὶ μικροῦ κάλυκος τεθειμένου ἐπὶ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς τοῦ βιβλιοστατίου. Ἐπειδὴ ὁμοῦ τὸ τηλεφῶνον εἶναι ἀνηρητημένον, ἐκ τούτου ἔπεται ὅτι εἰς τὴν τοποθέτησιν ταύτην τὸ ρεύμα τοῦ κωδωνοειδοῦς ἐργαλείου τοῦ Ἐδουάρδου διέρχεται διὰ τὸ σῶμα του καὶ τινος ἠλεκτρομαγνήτου τεθειμένου εἰς τὸν κεντρικὸν σταθμὸν ὁ ἠλεκτρομαγνήτης, λαβῶν οὕτως τὴν ἐνέργειάν του, ἔχει, ὡς ἀποτέλεσμα τὸ νὰ ἀνοίξῃ μικρὸν τι θυρίδιον, ὅπερ καταπίπτει καὶ ἐπιφέρει ἐλάχιστον κρότον ἐξαρκούντα νὰ ἐφελέσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ ὑπάλληλου καὶ νὰ ὑποδείξῃ αὐτῷ τὸν ἀριθμὸν 731. Ὁ δὲ ὑπάλληλος οὕτως εἰδοποιηθεὶς ἀρχίζει τότε νὰ συγκοινωνῆται μετὰ τοῦ Ἐδουάρδου θέτων τὸ σῶμα ὑπερ ἐφακμάζεται εἰς τὰ τηλεφῶνον αὐτοῦ ἐπὶ ἐπιμήκους χαλκίνης βάρδου συνδεθεμένης ἐπίσης μετὰ τῆς γραμμῆς τοῦ Ἐδουάρδου. Ἡ συνδιάλεξις λαμβάνει χώραν ἀρχομένη ἐξ ἄλλοκάτου φωνῆς: Hallo! Hallo! ἣτις ἐφελέκει τὴν προσοχὴν αὐτοῦ.

Ὁ Ἐδουάρδος ἐρωτᾷ τὸν ὑπάλληλον ἐὰν ᾖναι ἕτοιμος νὰ θέσῃ αὐτὸν εἰς ἀνταπόκρισιν μετὰ τοῦ ἀριθμοῦ 511. Ἐὰν λοιπὸν ὁ ἀριθμὸς 511 ᾖναι ἐλεύθερος κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ὁ ὑπάλληλος στηρίζεται ἐπὶ τινος κάλυκος ἀφοῦ προηγουμένως φροντίσῃ νὰ δέσῃ τὸ σῶμα τοῦ 511 μετὰ τοῦ κάλυκος τούτου: Ὁ ἤχος τοῦ κώδωνος τοῦ Λέοντος τίθεται τότε εἰς κίνησιν καὶ ἐὰν ὁ Λέων ᾖναι ἕτοιμος ν' ἀνταποκριθῇ, στηρί-

ζεται ἐπὶ τοῦ κάλυκος τοῦ κωδωνοστασίου του, τοῦθ' ὅπερ ἐπιφέρει τὴν πτώσιν τοῦ θυριδίου ὑπερ ἀνταποκρίνεται εἰς τὸν ἀριθμὸν του. Τιθεμένου δὲ τότε σύρματος ἀμέσου συγκοινωνίας μεταξὺ τῶν δύο ὀριζοντιῶν μοχλῶν οὔτινες ἀνταποκρίνονται εἰς τὰ σύματα τοῦ Ἐδουάρδου καὶ τοῦ Λέοντος, ἀποβαίνει πλέον ἐντελής ἢ μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἀνταποκριτῶν ἄμεσος συγκοινωνία. Ἐὰν δὲ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ὑποχρεωθῇ ὁ ὑπάλληλος ν' ἀνασῶρῃ τὸ τηλέφωνόν του, ἢ μεταξὺ Ἐδουάρδου καὶ Λέοντος συνομιλία καθίσταται πλέον μυστική. Ἐὰν δὲ, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Λέων καὶ ὁ Ἐδουάρδος συνομιλοῦσιν, ὁ ἀριθμὸς 42, τὸν ὁποῖον ὀνομάζομεν Ἰούλιον, θέλῃ ν' ἀνταποκριθῇ, ὡς ἐν παραδείγματι, μετὰ τοῦ Λέοντος ὁ ὑπάλληλος δύναται τότε ν' ἀναμιχθῇ εἰς τὴν συνομιλίαν ἀμφοτέρων τῶν διαλεγομένων ὡς ἤθελε πράξει τοῦτο ὑπερέτης ἐρχόμενος ν' ἀναγγείλῃ ἐπίσκεψιν.

Τὸ ἄτομον ἐπερωτηθὲν οὕτως ὑπὸ τοῦ ὑπάλληλου δύναται ν' ἀποκριθῇ ἀμέσως ἢ ν' ἀναγγείλῃ εἰς τὸν Ἰούλιον μετὰ πόσον χρονικὸν διάστημα θὰ ἦναι εἰς τὰς διαταγὰς του. Ἐὰν δὲ δὲν ὑπάρχῃ ἐμπόδιον ὅπως γίνῃ ἢ μεταξὺ Ἐδουάρδου, Λέοντος καὶ Ἰουλίου συνδιάλεξις, τότε δύναται τις, εἰδοποιήσας τὸν ὑπάλληλον, νὰ συστήσῃ ἄμεσον συγκοινωνίαν μεταξὺ τῶν τριῶν τούτων προσώπων.

Αἱ τηλεφωνικαὶ συγκοινωνίαι, χρησιμοποιηθεῖσαι, οὕτως δύναται νὰ παράσχωσι τὰς μεγίστας ὑπηρεσίας, διότι συντέμνουσι τὰς ἀποστάσεις καὶ καθιστῶσι πραγματικὴν τὴν παρουσίαν μεταξὺ τῶν διαλεγομένων, τῶν δυναμένων νὰ συνεννοῶνται ὡς εἰ ἦσαν συνηγμένοι εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, ἂν καὶ ἦναι διακεχωρισμένοι πολλάκις ὑπὸ μεγάλων ἀποστάσεων.

Ὅποταν δὲ ἢ μεταξὺ Ἐδουάρδου καὶ Λέοντος συνομιλία λάβῃ πέρασ, ἕκαστος κρεμᾷ τὸ τηλέφωνόν του καὶ εἶτα στηρίζονται ἐπὶ τῶν καλύκων αὐτῶν. Ἐκ τούτου ἔπεται ὅτι ὁ ἀριθμὸς ἐνὸς ἐκάστου ἀναφαίνεται εἰς τὸν κεντρικὸν σταθμὸν. Ὁ δὲ ὑπάλληλος μαθηταὶ τότε ὅτι ἢ μεταξὺ τῶν δύο διαλεγομένων συνομιλία ἐτελείωσεν ἀνορθῶς λοιπὸν τὰ θυρίδια, καταστέλλει τὴν μεταξὺ Λέοντος καὶ Ἐδουάρδου ἄμεσον συγκοινωνίαν, καὶ εὐρίσκειται πάντοτε ἕτοιμος εἰς νέαν πρόσκλησιν.

Καθ' ἕκαστον μῆνα διανέμουςι τοῖς συνδρομηταῖς τὸν κατάλογον τῶν ὑπογεγραμμένων κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν καὶ κατ' ἐπάγγελμα.

ΒΙΟΣ ΧΕΛΙΔΩΝΩΝ

Δύο εἶδη χελιδῶνων εἰσὶν κυρίως οἰκετὰ εἰς ἡμᾶς ἢ τῆς ἐστίας χελιδῶν καὶ ἢ τῶν Παραθύρων. Ἀμφότεραι ἔχουσι τὴν κεφαλὴν ἐπιμήκη, τὴν μίαν εἰσεῖν τοῦς ὀφθαλμοὺς ζωηροὺς καὶ μέλανας τὰ δὲ πτερὰ καὶ τὴν οὐρὰν διακλαδευομένην ἄλλ' ἢ μία ἐξ αὐτῶν διακρίνεται διὰ τὴν χροίαν τοῦ λαιμοῦ, τοῦ μετώπου καὶ τοῦ στήθους τῆς, χρώματος αὐγῆς ἐνῶ ἢ δευτέρα ἔχει τὸ οὐροπόγιον, τὴν κοιλίαν καὶ τὸν λαιμὸν χρώματος ὠραίου λευκοῦ. Εἰς ἀμφότερα τὰ εἶδη τὸ ὑπερθεν τῆς κεφαλῆς, τῆς ράχως καὶ τῶν πτερῶν τῆς οὐρᾶς εἶνε μέλαν στιλπνὸν μετὰ κυανῶν ἀπαυγασμάτων.

Ἡ πρώτη ὡς καὶ ἡ ἐπωνυμία τῆς δηλοῖ, φωλεῖται εἰς τὰς καπνοδόχους ἐπὶ δὲ καὶ εἰς τὸ ἐνδότερον τοῦ οἴκου εἶνε ἀγροτική, ἅπαντες οἱ ζήσαντες ἐν τῇ ἐξοχῇ τὴν γνωρίζουσι λίαν καλῶς συχνάκις ἐξηγέρθησαν ἐν ὄρφανῆς ὑπὸ τοῦ λεπτοῦ τῆς κελαδημάτος, ὅπερ εἰσδύει καὶ μέχρι τοῦ κοιτῶνος διὰ τῆς ἠχητικῆς καπνοδόχης. Οἱ χωρικοὶ τὴν ἀγαπῶσι καὶ τὴν προσδέχονται ὡς περ οἰκεῖον οὔτινος ἢ γειτονίας συνεισφέρει εὐδαιμονίαν. Οὐδέποτε τὴν ταράττουσι ἐν τῇ κατοικίᾳ τῆς ὁ δὲ χωρικός ἐκεῖνος ὅστις μὲ βαρετὰν χεῖρα δέρει τὴν σύζυγόν του καὶ ἄνευ ἐντροπῆς, ἤθελε πράξει ἀισχύνην καὶ ἀδικίαν κακοποιῶν τὴν ἐν τῇ οἰκίᾳ του ἐμφωλευσάν χελιδῶνα.

Τοιοῦτρόπως ἐγένετο ἢ χελιδῶν πτηνὸν ἱερὸν ἢ δὲ φαντασία τοῦ λαοῦ ἢ οὐδέποτε τὰς παραδόσεις λησμονεῦσα, ἐνεῦρε τοιαύτην τινα λίαν ὠραίαν ὅπως ἐξηγήσῃ τὴν προληπτικὴν λατρείαν τὴν εἰς χελιδῶνα ἀποδομένην. «Ἡμέραν τινα, λέγουσι, ὁποῖαν οἱ Ἰουδαῖοι ἐζήτουν τὸν Ἰησοῦν ὅπως τὸν φέρουσιν ἐνώπιον τοῦ Καϊάφα, ἐνῶ ὁ Χριστὸς ἐκοιμάτο ἐν τῇ ἐξοχῇ, ὀλίγον ἐλειψε νὰ καταληφθῇ ἂν μὴ χελιδῶνες προσδραμούσαν πολυπληθεῖς, δὲν τὸν ἐξύπνου διὰ τῆς θορυβώδους πτήσεώς των καὶ ἀπέκρυπτον τὸν Κύριον ἡμῶν ἀπὸ τὰ ὄμματα τῶν Φαρισαίων. Ὁ Ἰησοῦς ἐζέτεινε τότε τὴν χεῖρα πρὸς τὴν περωτὴν ἀγέλην καὶ ἔκτοτε ἢ χελιδῶν διατελεῖ οὕσα πτηνὸν εὐλογημένοι ἢ δὲ εὐνοια τοῦ ὑψίστου ἐκτείνεται ἐπὶ ἐκείνων οὐς αὐτὴ ἀγαπᾷ.

Ἐτέρα αἰτία τῆς ὑπὸ τῶν χωρικῶν ἀποδιδόμενης αὐτῇ ὑποδοχῆς εἶναι ὅτι ὁ ἔλευσις τῆς ἀγγέλλει τὴν λῆξιν τοῦ χειμῶνος ὁποῖαν αὐταὶ ἀναφαίνονται, τὰ φυλλώματα τῶν ἵτεων κιτρινίζουσι παρὰ τὰς ἔχθρας τῶν ῥυ-

άκων, αἱ βοδύοροι ροδακινέαι οὐσίζουσι τὰ ἄνθη των παρά τὰς κλιτύας τῶν ἀμπελώνων, αἱ δὲ ἡμέραι, τότε αἱ χιονώδεις καὶ βροχώδεις φαίνονται ὡς πρὸ πολλοῦ ὀπισθοχωρήσασαι.

Τότε ὁ χωρικός ὁ ἀπηυθέσας πλέον νὰ κάθηται παρά τὴν ἄκραν τῆς Ἑστίας, αἰσθάνεται ἑαυτὸν μᾶλλον εὐθυρον, ὀπότεν θλίπη τὰς πρώτας «ταξειδιώτισας» ἀναφαινομένης ἀπὸ τὸ βάθος τῆς κοιλάδος καὶ χειρῶν τῶν δι' ἱλαρῶν κραυγῶν τὴν παλαιὰν ἀνευρεθεῖσαν φωλεάν.

Αὐταὶ καταρθάνουσι δειλὰ κατὰ πρῶτον ἢ πληθὺς στέλλει εἰκοκάδα τινὰ ἐξ αὐτῶν ὅπως προπαρασκευάσῃ τὰ οἰκήματα. «Μία χελιδὼν δὲν φέρει τὴν ἄνοιξιν, λέγει ἡ περσιμία, ἢ δὲ ἄνοιξις δὲν προαγγέλλεται εἰσὶ βεβαίαι.

Ἐνίοτε ἐνθ' αὐταὶ πηγαινέρονται ὀλίγον ἀνήσυχαι, λιθόδες τινὲς χιόνος διαμελίζονται ἐπὶ τῶν μελανῶν ἐσθῆτων των. Ἀλλὰ αἱ τελευταῖαι αὐταὶ ἐπιστροφῆι τοῦ χειμῶνος δὲν κρατοῦσιν ἐπὶ πολὺ· ὁ ἥλιος αἰφνης ἀποβαίνει θερμότερος, αἱ ἡμέραι μεγαλήτεραι, τὰ δένδρα ἐπανακτῶσι ὅλα των τὰ φύλλα καὶ ἀπὸ τὰς τέσσαρας τοῦ δρίζοντος γωνίας ἢ ἐναπομένουσα ἀγέλη προστρέχει ἐν τῷ ἄμα' ὁ οὐρανὸς ὅστις μόλις πρὸ μίας στιγμῆς ἐφαίνετο ἔσθμος, ἤχει ὅλος ἐκ τῶν ταρασσομένων πτερῶν καὶ ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς ὀξείας κραυγὰς των. Εὐθὺς αἱ χελιδόνες ἐπαναχαιρῶσιν τὰς φωλεὰς τοῦ παρελθόντος ἔτους, προεπιμάζουσι δὲ ἐκείνας δὲ ἢ κακοκαίρια ἐβλαψε, κτιζουσι νέας καὶ τότε ἄρχονται τῶν ἀερωδῶν ἐρότων των.

Ὀλιγότερον οἰκεία τῆς ἀγροτικῆς χελιδόνος, ἢ τῶν παραθύρων χελιδόνων ἐπανέρχεται σχεδὸν κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν· ἢ χελιδῶν αὐτὴ εἶνε ἀξός. Κέκτηται τρόπον μᾶλλον ἐπιφυλακτικὸν καὶ ἀρέξει γιγνούς. Ἀπὸ τὰς σωληνας τῆς καπιαδῆχης τοὺς ἀφανεῖς καὶ ἀγροτικούς, ἀπὸ τοὺς τέσσαρας δρόμους, αὐτὴ προεπιμά τὰς κρηπίδας τῶν ὕψηλῶν οἰκιῶν, τὰς γωνίας τῶν παραθύρων ἔνθα κυριαρχεῖ προσβλέπουσα τὸν θόρυβον καὶ τὸν συρφετὸν τῶν ὁδῶν.

Ἐκτός ὅμως τῆς διαφορῆς ταύτης τῆς κατοικίας της, αὐτὴ κέκτηται τὰ αὐτὰ ἔθιμα με τὰς ἐν τῇ ἐξοχῇ ἀδελφῆς της, καὶ κτιζει τὴν φωλεάν της με τὰς ἴδιαι, ὕλας. Ἐκαστὴς γνωρίζει τὴν φωλεάν αὐτὴν τεχνουργημένην διὰ χώματος ἀχύριον καὶ τριχῶν κεκοσμημένην δὲ ἔσωθεν διὰ στρώματος πτερῶν.

Αἱ χελιδόνες δύο φορές κτιζουσι τὸ κατὰ τὸ ἔαρ τὴν μὲν πρώτην ὡς πέντε τὴν δευτέραν δὲ τρία. Τὰ ὡς αὐτῶν εἶνε λευκὰ πεποικιλμένα. Ὄπότεν τὰ μικρὰ γεννηθῶσιν, ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ ἀφίπτανται εἰς τὸν ἀέρα ὅπως διαθρίξωσι τὴν νεοσσάν· τότε ἄρχονται αἱ τυχέτι ἐκείνα·

ἐκδρομαὶ αἰτινες ἀκαταπαύστως διαρκούσαι ζωογονοιοῦσι διὰ μοναδικῆς ζωῆς τὰς ὁδοὺς τῶν μικρῶν πόλεων. Μὲ ἠνεωγμένα πτερά καὶ ἠνεωγμένον ράμφος αἱ χελιδόνες περιδιαβάζουσι σιγαλαί, ἐνίοτε μετὰ ταχύτητος ἐν τῷ ἀέρι, ἐνίοτε παραλλήλως πρὸς τὸ ἔδαφος καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος, ἐὰν ἡ ἀτμοσφαῖρα ἦναι ζωηρὰ ἢ βροχερά. Εἶνε ὡραῖον θέαμα τὸ νὰ τὰς θλίπη τις ἀνερχομένης, κατερχομένης, καταπινοῦσας ἐν τῇ πτήσει των μυίας· νὰ τὰς ἀκούῃ νὰ ταραπῶσιν, ὡς ἡ αὐρα, τὰ νήσεως τῆς οὐρῆς νὰ ἐπανερχονται ἐν τῇ φωλεᾷ ἢν μόλις προσψάωσι καὶ ἔνθα πάραυτα μικραὶ κραυγαὶ τὰς προσδέχονται κατὰ τὴν διάβασίν των.

Ὁ εὐαέριος αὐτῶν χρόνος διαρκεῖ τοιοῦτοτρόπως καθ' ὅλον τὸ θέρος. Ὁ ἀήρ εἶνε τὸ ζωογόνον τῆς χελιδόνος στοιχεῖον, μόνον δὲ τὴν νύκτα ἀναπαύονται ἢ καὶ ἐνίοτε τὴν πρώτην ἐπακουμωμένην ἐπὶ τῆς κρηπίδος τῶν στεγῶν ἔτοιμα ὅπως κελαδήσωσι κατὰ τὰς πρώτας ἀκτίνας τοῦ ἡλίου ἀνερχομένου ἐπὶ τοῦ δρίζοντος. Ἐν μηνὶ Σεπτεμβίῳ, τὰ μικρὰ ἐνδυναμωθέντα γνωρίζουσι νὰ πετώσιν ὅπως ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ.

Αἱ νουαὶ αἱ μᾶλλον δροσεραὶ ἐξεγέρονται τότε ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐκ βάθους τῆς κοιλάδος καὶ αἱ χελιδόνες τότε σκέπτονται ἐκ νέου, ὅτι ἐπαπῆθεν ὁ καιρὸς ὅπως μεταβάλλωσι τὸ κλίμα.

Καθ' ἡμέραν ἐπισυναζόμεναι ἐπὶ τῆς ἄκρας τῶν στεγῶν συνδιασκέπτονται ἐπὶ μακρόν, στέλλουσι προαγγέλους καὶ ἐπισπεύδουσι τοὺς βραδυκινήτους.

Εἶτα πρῶτον τινὰ μετὰ τὴν ἐξέγερσίν του ἐκπλήττεται τις ἐκ τῆς αἰφνιδίας σιγῆς τῆς ὁδοῦ, ἀντὶ τῆς χθὲς πλήρους μικρῶν κραυγῶν καὶ δονήσεων τῶν πτερῶν. Νομίζει τις ὅτι ὁ ἀήρ ρεμβάζει καὶ μελαγχολεῖ. Αἱ χελιδόνες ἀνεχώρησαν καὶ ὁ χειμῶν εἶνε ἤδη εἰς τὸ ἐπανέρχεσθαι.

Ο Μ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ ΤΩΝ ΤΑΧΥΔΑΚΤΥΛΟΥΡΓΩΝ.

Ἐπο τὸν ἀνωτέρω τίτλον περιοδικῶς θέλομεν ἐνασχοληθῆ, ὅπως παρῶσθεμεν ἐξηγήσει τινας ἐπὶ τῶν κατὰ καιροῦς γενομένων θαυμάτων ὑπὸ διαφόρων ταχυδακτυλοῦργῶν ἐν τε ταῖς αἰθούσαις καὶ, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἀπὸ τῆς σκηπῆς, συμφώνως πρὸς τε τὰ νεώτερα καὶ τελειότερα ἐπὶ τούτῳ Γαλλικὰ Ἐγγερίδια, καὶ πρὸς τούτοις δώσωμεν τοῖς ἐπιδείξουσιν ἀσχολίαν πρὸς διασκέδασιν μᾶλλον κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀργίας αὐτῶν. Ἀλλὰ πρὶν ἢ μεταβῶμεν εἰς τὰ καθέκαστα τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης θεωροῦμεν αὐχὶ ἀπὸ σκοποῦ ἵνα προτάξωμεν ἑσχατὰ τινὰ σχετικῶς πρὸς τὸν σκοπὸν, ἀφ' οὗ ὠρμήθημεν εἰς τὴν ἐκλογὴν ταιούτου τινὸς θέματος.

Παράδοξον ἴσως ἤθελε φανῆ ὑμῖν, Κύριοι, ἐὰν ἔλεγον, ὅτι καὶ σήμερον εἰσέτι ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι ἀφροτέρων τῶν γενῶν καὶ πάσης ἡλικίας μεταξὺ τῶν κοινωνιῶν ἡμῶν, οἵτινες, οὐ μόνον πιστεύουσιν εἰς τὰς μαγείας, ἀλλὰ καὶ καταφεύγουσι πολλάκις εἰς τοὺς μάνταις καὶ τοὺς γόητας, ὅπως δι' αὐτῶν, τῇ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ τῶν δαιμόνων ἢ ἔστω καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀπολαύσωσιν ὑγείαν, πλοῦτον καὶ πᾶν τὸ ποθοῦμενον αὐτοῖς. Καὶ ὅμως, ὅπως θεβαιώθητε περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λεγομένων μοι, ἀρκεῖ ἵνα ἐπισκερῆτε χωρὶς τινὰ τῶν οὐ μακρὰν καὶ αὐτῆς ἔτι τῆς Σαύρης κειμένων, ἢ νῆσόν τινα τοῦ Αἰγαίου πελάγους, καὶ συνομιλήσητε περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου μετὰ τινος γραιῖας ἢ γέροντος ἢ καὶ νέου εἰσέτι. Φαντασία ἀγαλίνωτος σκέψεις καὶ συλλογισμοὶ ἀλλόκοτοι καὶ παράλογοι, ἐπιμονὴ ἄνευ λόγου ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ἰδοὺ τὸ ἐξαγόμενον τῆς συνδιαλέξεως ταύτης. Ἐπὶ πολὺ, πρὸς ἐπιθεβαίωσιν τῶν λεγομένων ὑπ' αὐτῶν, δύνανται νὰ διηγηθῶσιν ὑμῖν τερατολογικόν τι ἀνέκδοτον, ὅπερ ἤκουσαν παρὰ τοῦ πάππου αὐτῶν. Ἦλθον οἱ τοιοῦτοι εἶναι ἐκ τῶν ἀγαν ἰσχυρογνωμόνων καὶ κατὰ συνέπειαν σπανιώτερον ἀπαντῶνται. Ἐπάργει καὶ ἕτερα τάξις γοητολατρῶν. Οὗτοι λογικώτερον σκεπτόμενοι, πείθονται μὲν, ἐὰν τις καταδείξη αὐτοῖς τὸ ἄτοπον τῆς πίστεως αὐτῶν· πλὴν ἐν βραχεί μόνον χρόνῳ διό-

τι, ἐπειδὴ ἔτυχε νὰ εἶδον ποτὲ ταχυδακτυλοῦργόν τινα παίζοντα, ἢ νὰ ἤκουσάν τι περὶ τῶν δῆθεν θαυμάτων αὐτοῦ, τοῖς εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐξηγήσωσι πῶς ὁ Βόσκος ἔκοπτε τὰς κεφαλὰς τῶν ἀνθρώπων καὶ πάλιν ἐπανέφερον αὐτοὺς εἰς τὸ ζῆν, καὶ πῶς ὁ Μελίδης κατακερματίζων τὰ ὠρολόγια εὐθὺς ἐπανέφερον αὐτὰ εἰς τὴν προτέραν αὐτῶν κατάστασιν. Ἐν τρίτῃ τινὶ μοίρᾳ δύνανται τις νὰ κατατάξῃ τοὺς λογίους, οἵτινες γινώσκουσι μὲν ἀφ' ἑνὸς νὰ διακρίνωσι καὶ ἐπομένως ἐκτιμῶσι καὶ θαυμάζωσι τὴν τέχνην καὶ ἐπιδοξιάτητα τοῦ ταχυδακτυλοῦργου, καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ μέμφονται καὶ καταπολεμῶσι τοὺς ἀγύρτας καὶ γόητας, πλὴν καὶ οὗτοι, ἐπειδὴ δὲν ἔτυχε ν' ἀναγνώσωσι τοὺς τρόπους δι' ὧν θαυματοποιοῦσιν οἱ ταχυδακτυλοῦργοι, ἐρωτώμενοι ἀδυνατοῦσι νὰ δώσωσι ἀπαχρῶσάν τινα ἐξήγησιν, περιοριζόμενοι εἰς μόνην τὴν λέξιν ὅτι εἶναι τέχνη. Διὰ ταῦτα λοιπὸν, ἐξηγῶν ἢ μᾶλλον περιγράφων τις τὴν μεθοδόν τινων τῶν θαυμάτων τούτων, νομίζω ὅτι τοῖς πᾶσιν ἤθελε φανῆ χρήσιμος.

Ὡς ἄνδρες σοφοὶ καὶ πεπειραμένοι κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐναργῶς, κατέδειξαν, ἢ τοιαῦτα μωρὰ πίστις πρὸς τοὺς μάνταις καὶ τοὺς γόητας οὐ μόνον ἀντιθρησκευτικὴ καὶ ἀπισθοδρομικὴ εἶναι, ἀλλὰ συνάμα τυφλοὶ καὶ σκοτίζει τὴν διάνοιαν τῶν ἀνθρώπων καὶ γίνεται πρόξενος αὐτοῖς κακῶν ὀλεθριωτάτων καὶ ἐστινότε ἀνεπανορθῶτων μάλιστα. Ζωηρῶς εἰσέτι τετυπωμένον διατελεῖ ἐν τῇ μνήμῃ μου τὸ σύμβημα νέας τινὸς ἐν Θράκῃ. Αὐτὴ εἶχεν ἀγοράσει τὴν τέχνην τῆς παρά τινος περιφύμου διαβάτου μάντεως, ὅστις τῇ εἶχεν εἶπη ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρας θ' ἀποθάνῃ. Ἡ ῥήτρα αὐτῆ τοῦ μάντεως τοσοῦτον ζωηρῶς εἶχεν ἐπενεργήσει ἐν τῇ φαντασίᾳ τῆς μωρᾶς ἐκείνης νέας, ὥστε ὀλίγον ἔλειψε νὰ ἐπαληθεύσῃ ἢ προφητεία τοῦ ψευδοπροφήτου ἐκείνου, ἔστω καὶ μετὰ δεκαπέντε ἢ ἑξήμισι μέρας, ἐὰν αἱ ἐπίμονοι καὶ συνεται ἅμα συμβουλαὶ τοῦ πνευματικοῦ τῆς ἐνορίας δὲν ἐξήλοιφον ἐκ τῆς φαντασίας αὐτῆς τοὺς λόγους τοῦ μάντεως.

Ἐν τῇ λέξει μαγεία ἢ πληθυντικῶς τὰ μάγια δ λαὸς συμπεριλαμβάνει πᾶν φυσικὸν ἢ χημικὸν φαινόμενον, ὅπερ δὲν δύνανται νὰ ἐννοήσῃ, πρὸ πάντων δὲ πᾶσαν μεταβολὴν τῆς ὑγείας ἐπὶ τὰ χεῖρα βαινούσαν καὶ τὰ τοιαῦτα. Εἶναι ἀδύνατον γραιὰ ἐκ τῶν δεισιδαιμόνων ἐκείνων ἀσθενοῦσα νὰ μὴ φαντασθῇ ὅτι ἀσθενεῖ διότι τῇ ἔκαμον μάγια. Κατὰ ταῦτα δὲ τὴν ἐπικρατοῦσαν παρὰ τῷ λαῷ ἰδέαν περὶ μαγειῶν εἰς τρεῖς κατηγορίας δυνάμεθα νὰ τὴν ὑπαγάγωμεν, α) τὰ φυσικὰ καὶ χημικὰ φαινόμενα, β) τὰς ἀγυρτίας τῶν ἐφοδῶν καὶ γ) τὴν ταχυδακτυλοῦργίαν. Τὴν μὲν πρώτην κατηγορίαν δύνανται ν' ἀρῇ ἢ ἀ-

νάγνωσις ἐπιστημονικῶν βιβλίων ἐπὶ τοῦτο μάλιστα γεγραμμένων τὴν δὲ δευτέραν ἢ ὑγιᾶς θρησκευτικὴ διδασκαλία. Πρὸς ἄρσιν δὲ τῆς τρίτης ταύτης περιπτώσεως νομίζομεν ὅτι εἶναι ἀρκετὸν εἶναι ἀκούσῃ τις τὸν δῆθεν μάγον, δηλαδὴ τὸν ταχυδακτυλοῦργον, μετὰ τὸ τέλος τοῦ θαύματος διηγουμένον καὶ δεικνύοντα τὸν τρόπον δι' οὗ ἐθαυματούργησεν. Τὸ κυριώτερον καὶ πλουσιώτερον τῶν Ἐγγχειριδίων, ὅπερ ἔχομεν ὑπ' ὄψιν εἶναι τὸ τοῦ περιφήμου ταχυδακτυλοῦργοῦ τῶν Παρισίων M. Delion.

Εἰρωνικῶς, οἱ ταχυδακτυλοῦργοι ὠνόμασαν τὴν τέχνην τῶν μαγείαν. Διακρίνουσι δ' εἰς τὰς ἐκφράσεις τῶν μαγείαν μέλαιναν (magie noire), τούτέστι τῇ δυνάμει τῶν δαιμόνων ἐνεογουμένην καὶ μαγείαν λευκὴν (magie blanche) τὴν τούναντίον τῇ δυνάμει τῶν ἀγγέλων ἐνεργουμένην. Τῆς μὲν πρώτης πατὴρ θεωρεῖται ὁ Χάμ, τῆς δὲ δευτέρας ὁ Σολομῶν. Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὰ περὶ τῶν μάγων τῶν ἀρχαίων ἔθνων καὶ ἰδίᾳ τῶν Περσῶν, ἐνταῦθα οὐδεὶς ὑπάρχει λόγος· διότι τὸ ὄνομα τοῦ τότε μάγου συγγέεται μ' αὐτὸ τοῦ σοφοῦ.

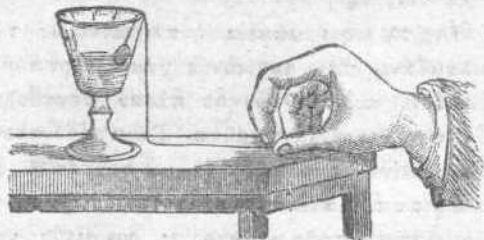
Ο ΕΝΤΟΣ ΠΟΤΗΡΙΟΥ ΧΟΡΟΣ

ΤΟ ΧΟΡΕΥΟΝ ΝΟΜΙΣΜΑ.

«Τώρα χορεύει λοιπὸν!» Ἀγνοῦμεν ἂν ἠκολούθησεν ὁ τέττιξ τὴν συμβουλὴν ταύτην, ἣν ποτε τῷ ἀπνύθουεν ὁ ἐγκασιδῆς μύρμηξ. Ἐν τούτοις δυνάμεθα νὰ διαβεβαιώσωμεν ὅτι, εἰάν ἡ συμβουλὴ αὕτη ἀπνυθύνατο εἰς ἐνέργειαν. Ἀπιστεῖτε βεβήτως εἰς τοὺς λόγους μου. . . . Δανείσατέ μοι παρακαλῶ, ἓν πεντάδραχμον. . . . Κύριε τὸ ἀφίνω νὰ πέτη ἐπὶ τῆς τραπέζης μου ταύτης ὅπως ἴδῃτε πάντες, ὅτι εἶναι πραγματικὸν πεντάδραχμον. Ἦδη τῷ χρειάζεται αἰθούσα διὰ τὸν χορὸν. . . . Λίθωμεν τοῦτο τὸ ποτήριον. Ἐντὸς τῆς κρυσταλλίνης ταύτης αἰθούσης θὰ χορεύσῃ δρώμενον ὑπὸ πάντων.

Ἰδοὺ αὐτὸ. . . Κτυπῶ τὸν χορὸν μὲ τὴν βέβρον ταύτην. . . . Τὸ νόμισμα ἀρχίζει ν' ἀνιπνῆξ. Ἐρ' ὅταν δ' ἡ δρχήστρα ἐξακολουθεῖ, πρῶτηρεῖ τις αὐτὸ ἀνιψυόμενον σκιρτῶν ὡς ἄλλος Κορδίας.

Ὅπως ἐπιτυχῶς ἐκτελέσω τὴν παιδίαν ταύτην, διηγείται περίφημος ταχυδακτυλοῦργος, μοι ἤρκεσαν, ὅταν ἀρῆκε νὰ πείσῃ τὸ νόμισμα ἐπὶ



τῆς τραπέζης μου, νὰ λάβω ἕτερον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἦτο προσκεκολλημένη δι' ὀλίγου κηροῦ ἡ ἄκρα νήματος ἀοράτου τοῖς θεαταῖς εἰς μικρὸν ἀπόστασιν. Ἡ ἕτερα ἄκρα τοῦ νήματος τούτου ἦτο δεδεμένη εἰς τὴν βέβρον μου. Ἐννοεῖτε ἤδη ἄνευ ἐτέρων ἐπεξηγήσεων ὅτι, ὅταν ἤρχισα νὰ κτυπῶ τὸν χορὸν, τὸ νόμισμα ἐτέθη εἰς κίνησιν καὶ ἐπομένως ἐξετέλεσε τὸν ὑποσχεθέντα χορὸν. Ἡ τελευταία αὕτη ἄκρα τοῦ νήματος δύναται ἐπίσης νὰ προσδεθῇ ἐπιδειξίως εἰς ἓν κουμβίον τοῦ ζιλιῆ καὶ ἀλλαγῶ.

N. B. ΦΑΡΑΤΣ.

ΠΕΡΙ ΑΚΡΙΔΩΝ

Πρὸ τινος ἀνέγνωμεν ἓν τιμὴν ἐφημερίδι ὅτι Ἄγγλος τις ἐπρότεινε ὡς μόνον μέσον συντελεστικὸν διὰ τὴν καταστροφὴν τῶν ἀκρίδων τὴν ἐδω-
 δικοποίησιν αὐτῶν. Ἡ παράδοξος αὕτη τοῦ Ἄγγλου πρότασις ἀκουσίως μετήγαγεν ἡμᾶς εἰς τὴν σκέψιν τοῦ ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις ἀπαντωμένου τεμαχίου, καθ' ὃ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστῆς ἀναφέρεται ὡς τρώγων ἀκρίδας. Τί ἐννοεῖ ἀνά γε τὸ Εὐαγγέλιον διὰ τῆς λέξεως ἀκρίδες;

Ἡ ἐξήγησις τοῦ τεμαχίου τούτου πολλὰς παρὰ τοῖς παλαιότεροις ἀμφιβολίας ἐγέννησεν. Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης ἐν βιβλίῳ 4 τῆς 133 ἐπιστολῆς ὑποθέτει ὅτι ἀκρίδας ἐννοεῖ τὸ Εὐαγγέλιον τοὺς ἀκρέμονας, τούτέστι τὰς ἄκρας ἢ κορυφὰς τῶν κλώνων. Ἄλλοι ἀνέγνωσαν καρίδας, ἃς ἀλιευόμενας δῆθεν εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ἰορδάνου, ἀπέριπτον οἱ ἄλιεῖς ὡς ἀπνηγορευμένην ὑπὸ τοῦ νόμου τροφήν· ἀλλὰ πῶς ἦτο δυνατόν νὰ εὑρεθῶσι τοιαῦτα εἰς ποταμόν, οἷος ὁ Ἰορδάνος, ὅστις, χωρὶς νὰ συγκοινωνῇ μετὰ θαλάσσης, ἀπορροφᾶται ὑπὸ τῆς ἄμμου· ἄλλως τε πῶς εἶνε δυνατόν νὰ ὑποθέσῃ τις ὅτι ὁ Ἰωάννης, ὅστις ἦτον ἀπόγονος Ἰσρατικῆς οἰκογενείας, θὰ ἐποιεῖτο χρῆσιν τροφῆς ἀπνηγορευμένης ὑπὸ τοῦ νόμου; Ἄλλοι ἐνόμισαν ὅτι πρόκειται περὶ ἀχράδων ἢ ἀπίων, ἀλλὰ καὶ ἡ γνώμη αὕτη ἐθεωρήθη ὡς ἐπισηφλιεῖ καὶ τέλος Ἰουδαῖοί τινες ὑπέθεσαν ὅτι πρόκειται περὶ ἐγκρίδων, εἶδος γλυκίσματος ἐν ζύμῃ μετὰ μέλιτος (τηγανίτας), καθ' ὃ ἀναφέρει ὁ Ἐπιφάνιος κατ' Ἑβραίων.

Ἀσφαλέςτατα δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι πρόκειται περὶ τῶν πράγματι ἀκρίδων, τῆς μάστιγος ταύτης τῆς ἡμετέρας γεωργίας. Τοῦτο δὲ ἐξάγεται ἐκ τῶν ἐξῆς.

α.) Παρά τοις Ἰουδαίοις ἡ ἀκρίς λέγεται ἀρβίβ, τοῦθ' ὅπερ σημαίνει πλῆθος, ἄθροισμα. Μεταφράζων ὁ Σύρος δ μεταφραστικῶς τὸ Εὐαγγέλιον μεταχειρίσθη τὴν Συριακὴν λέξιν καμέτζα, ἥτις ἐπίσης σημαίνει πλῆθύν, ἄθροισμα, ἀκρίδας, μετενεγκὼν οὕτως εἰς τὸ Συριακὸν ἰδίωμα τὴν Ἰουδαϊκὴν λέξιν.

β. Διαιρῶν ὁ Μωϋσῆς εἰς τὸ Ασευτικὸν τὰ ζῶα εἰς τραγόμενα καὶ μὴ, κατατάσσει τὰς ἀκρίδας μεταξὺ τῶν πρώτων «καὶ ταῦτα φάγεσθε ἀπ' αὐτῶν τὸν βροῦχον καὶ τὰ ὅμοια αὐτῶ καὶ τὸν ἀττάκην καὶ τὰ ὅμοια αὐτῶ καὶ τὴν ἀκρίδα καὶ τὰ ὅμοια αὐτῆ». Ασευτ. κεφ. ΑΙ. 22.

γ.) Κατὰ τὰς μαρτυρίας τοῦ Στράβωνος καὶ Ηλιπίου παρὰ τισι τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἰδίᾳ παρὰ τοῖς Λιβύοισιν, ἡ ἀκρίς ταριχευομένη ἐθεωρεῖτο ὡς ἀξιόλογος τροφή. Ἀλλὰ καὶ ἐν Ἑλλάδι ἐθεωρεῖτο ὡς τροφή, εὐτελής, ἀρμόζουσα ταῖς κατωτέραις τάξεσιν. Ὁ Ἀριστοφάνης θέτει εἰς τὸ στόμα τοῦ Δικαιοπόλιδος τὰ ἑξῆς.

«Βούλει περιδόσθαι κάπιτρέψαι Λαμάχῳ
«πότερον ἀκρίδες ἢ ἰδίον ἔστιν ἡ κίχλαι;»

τοῦθ' ὅπερ κατὰ τὸν σχολιαστὴν σημαίνει ἢ ὅτι ὁ Λάμαχος ἀκρίδας φασθίεν, ἢ ὅτι ἐμπαίζεταί ὡς ποιούμενος πρότερον χρῆσιν εὐτελοῦς τροφῆς.

(Ἰχαρν. 1046.)

Ἀλλὰ καὶ ἀνωτέρω παριστῆ Βοιωτὸν πωλοῦντα μεταξὺ ἄλλων καὶ ἀκρίδας, ἃς τετραπτερυλλίδας καλεῖ

«ἀλλ' εἴ τι βούλει, πρίασο τῶν ἐγὼ φέρω,
τῶν ὀρταλίχων ἢ τῶν τετραπτερυλλίδων».

(αὐτ. 818).

Ὁ ἐκδότης τοῦ Ἀριστοφάνους Bothe λέγει ὅτι οἱ Ἕλληνες συνείθιζον νὰ τρέφονται καὶ καὶ ἐξ ἀκρίδων. Τὴν γνώμην ταύτην ἐκφράζει καὶ ὁ Wieland, νομίζων ὅτι παρὰ τοῖς στρατιώταις πρώτον εἰσῆχθη ἡ συνήθεια αὕτη, περιελθοῦσιν ἴσως ποτὲ ἐν στρατείᾳ εἰς ἀπορίαν τροφῶν. Κατὰ τῶν γνωμῶν τούτων ἀντιτάσσεται ἕτερος ἐκδότης τοῦ Ἀριστοφάνους ὁ Ἄγγλος Ἐλμσλῆος. Παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ εἰς τὸ συμπόσιον ὁ Θεῶλης λέγει «γεωργοῦ γὰρ ἀκρίδας καὶ ὄρνιθας ἀντὶ πυρῶν καὶ κριθῶν συγκομίζουσιν» ἐθέλοντες, οὐδὲν διαφέρει τύραννος ἀνδραπόδων μᾶλλον ἄρχων ἢ ἀνδρῶν βουλόμενος».

δ.) Καὶ σήμερον ἐτι παρὰ τοῖς λαοῖς τῆς Παλαιστίνης ἡ ἀκρίς δὲν θε-

ορεῖται ὡς ἀδόκιμος προφή. Διὰ τὴν νὰ μὴν ὑποθέσωμεν ὅτι τὸ παρ' ἡμῶν ἀπολεσθὲν προγονικὸν ἔθιμον, διετήρησαν οἱ κάτοικοι τῆς χώρας, ἐνθα ἄλλοτε ἐγεννήθη καὶ ἀνεπτύχθη ὁ Ἰουδαϊσμός;

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω νομίζομεν ἀποδεικνυόμενον ὅτι Ἰωάννης ὁ Βαπτιστῆς καὶ μετ' αὐτοῦ τινὲς τῶν τότε λαῶν ἐτραγον τοὺς προπάτορας καὶ προμήτορας τῆς ἀκμαζούσης ὡς μὴ ὤφειλε νῦν γενεᾶς τῶν φθοροποιῶν ἀκρίδων, αἰτίνας ἀσπονδον ἐκήρυξαν πόλεμον πρὸς τὴν γεωργικὴν τῆς Ἀνατολῆς τάξιν. Εὐχόμεθα ἢ πρόβασιν τοῦ Ἄγγλου νὰ ἀποβῆ τελεσφόρος, ἀλλὰ δὲν διατάζομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι μετὰ ἀφθόου μετριοφροσύνης θὰ ἀφήσωμεν εἰς ἄλλους τὴν ἀνεξάντλητον πρωτοβουλίαν.

«Ἀλήθεια».

Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ.

Α'.

Ὅποταν ἐγκατέλειπον με λύπην τὸ Σχολεῖον
εἰς μίαν ἄδικον φωνὴν ὑπέικων
ὑπ' αἰσθημάτων ἐπαλλε τὸ στήθος μου ἁγίων,
τὸν κόσμον ὅλον ἔβλεπον Παράδεισον ἐμπρὸς μου.

Εἶχον ἀκόμη τοῦ παιδὸς τὴν μάγον ἡλικίαν,
κ' ἐνέκλειε τὸ στήθος μου τοῦ οὐρανοῦ τὸ δῶμα.
δὲν εἶχον τὴν συνείδησιν οὐδέποτε βραεῖαν
ἀλλ' ἔφερον τῆς ἀρετῆς τὸ δάκρυ εἰς τὸ ὄμμα.

Με συνεκίνουν οἱ γλυκεῖς τῆς ἀρμονίας ἤχοι,
καὶ ἡσθάνομην συντριβὴν εἰς τοῦ πτωχοῦ τὸν θρήνον
κ' εἰς τῆς καρδίας τοῦς παλμοὺς τὸ ὄμμα μου ἀντήχει
θερμὸν ἐπὶ τῆς παρειᾶς τὸ δάκρυ του ἐκχύνον.

Κ' εἶναι, γλυκὴ, πολὺ γλυκὴ, τὸ δάκρυ τῆς ἀγνεῖας
ὅταν κατέρχεται θερμὸν ἐξ ὀφθαλμῶν νηπίων
εἶναι ἀνάνησις αὐτὸ ἀρχαίας εὐτυχίας
εἶναι τραπέζης ἄλλοτε πολυτελοῦς ψυχίων.

Τὸ δάκρυ τρέφου τὴν ψυχὴν τὴν εὐγενῆ κ' οἱ σπῆνο,
κ' εἶναι τὸ δάκρυ ἱερὸν εἰς τὸ ἄθωον ὄμμα
αὐτὸ καὶ μόνον τῆς ψυχῆς τὸ ἄλλο γαλασαμόνει,
καὶ ἐξαγνίζει ἀληθῶς τὸ πνεῦμα καὶ τὸ σῶμα.

Ὅπότεν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ συνήντων διαβαίνων,
πτωχὸν παιδίον, γέροντα, ἢ δυστυχῆ μητέρα,
τὸν ὀβολὸν μου ἔδιδον, καὶ ἀπεχώρουσεν στένων
ἐνῶ φριδρὸς ἐνώπιον αὐτῶν καθεὶς ἐπέρα.

Εἶναι ἡ δόξα τοῦ θνητοῦ ἢ Ἐλεημοσύνη
ὡς εἶναι ἄνθρωπος σκληρὸς κ' ἐργάτης τῆς κακίας
ἐκεῖνος ὅστις δὲν πονεῖ καὶ δάκρυ κἀν δὲν χύνη
ὁπότεν βλέπῃ ἀδελφὸν γυμνὸν ἐκ τῆς πενίας.

Μὴ ἀποβάλλῃς τὸν πτωχὸν ποτὲ μὴ ἀποβάλλῃς
τίς οἶδε τί καὶ διὰ σὲ ἐπιφυλάσσει ἡ Μοῖρα.
Εἰτέτι ἂν δὲν ἔλαβες ἡ χεὶρὸς ἀνάγκην ἄλλης,
φοβοῦ πλὴν μὴ ποτε καὶ σὺ ἐπαίτου τείνης χεῖρα.

Ἡ σκέψις αὕτη πάντοτε καὶ αὕτη ἡ ἰδέα
προέτρεπε τὴν χεῖρα μου εἰς ἐλεημοσύνην,
ἣτις μ' ἀνέπτυσσε πολλὰ αἰσθήματα γενναῖα
καὶ διατήρει τὴν ἄγνην ψυχὴν μου εἰς γαλήνην.

Ὅπότεν ἔξω ὁ Βορρᾶς ἐσύριζεν ἀγρίως
καὶ ἐσχίζεν ὁ κερκυνοὺς τοῦ οὐρανοῦ τὸν θόλον,
ἐγὼ, τὰς χεῖρας συνενῶν, προσέκλινα ἀγίως
πρὸ τῆς εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ, τοῦ ποιητοῦ τῶν ὄλων.

Καὶ ἦτο τότε δι' ἐμὲ ἡ προσευχὴ γλυκεῖα,
ὁπότεν μὲ κατάνυξιν ἀνέτεινον τὸ ὄμμα,
καὶ τὴν εἰκόνα ἔθλεπον ὡσεὶ νὰ μ' ἐμειδία
λαμβάνουσα κατὰ στιγμὰς τῆς ἀστραπῆς τὸ χρῶμα.

Εἰς ὧραν πάλιν ἄλλοτε ποιαύτην ἐπλανώμην
ὅπου μὲ τὰς ποιήσεις του μὲ ἔφερρεν ὁ Βύρων
ὅτε δὲ ἤραγο ἡδὺς ὁ ὕπνος ἐκοιμώμην
ὡς καὶ βαυκαλιζόμενος ὑπὸ χρυσῶν ὀνείρα.

Κ' ἦσαν ὧρατα καὶ πολλὰ τὰ ὀνείρά μου τότε
τὸ μέλλον μ' ἐζωγράφιζε τὴν δόξαν ἀναγγέλλον.
Πολλὰ ὑπέσχετο πολλὰ αἰ τάσεις μου αἰ πρῶται
καὶ δὲν ἀπέκκλινον ποτε ἐλπίζων εἰς τὸ μέλλον.

B'.

Ἄλλ' ἦτον τότε ὄνειρον αὐτὴ ἡ παιδικὴ ζωὴ μου
ἦτο σκιά κ' εἰς τὴν πνοὴν τοῦ χρόνου διελύθη.
Ἦδη τὸ βῆμα μου πλανῶ ἐπ' αὐχμηρὰς ἐρήμου
καὶ δὲν εὐρίσκω ὅασιν δροσίζουσιν τὰ στήθη.

Ἄ! εἶναι, εἶναι ὁ αἰὼν χρυσοῦς τῆς μαθητείας
Ὁ νέος ὅστις τῆς Σχολῆς τὰς τάξεις καταλείπει,
ἵνα ριφθῇ εἰς τὴν σκηνὴν τῆς φαύλης κοινωνίας,
τὶ εἶνε πόνος ἀγνοεῖ καὶ τί καλεῖται λύπη.

Τὰ ἔπη τοῦ Ὀμήρου του νὰ ἐξηγῆ γνωρίζει,
καὶ ἡ ψυχὴ του ὁμιλεῖ διὰ τῶν συγγραφέων.
Ἄλλ' ἀγνοεῖ ὅτι αὐτὴν ἡ συμφορὰ μαστίζει
καὶ ὅτι μάτην θὰ ζητῆ τὸν βίον τῶν ἀρχαίων.

Ὅστις ἀκόμ' ἐκ τῆς πηγῆς τῆς Κασταλίας πίνει
τότε καὶ μόνον δύναται τὸν κόσμον νὰ γνωρίσῃ,
ὅταν τὰς Μούσας ἀρηθῇ, ὅταν ἀποφασίσῃ
πρὸ τῆς πραγματικότητος τὴν κεφαλὴν νὰ κλίνῃ.

Πραγματικότης! τί ὄηλοι ἠγνόουν, μὰ τὴν λύραν
κ' ἐγὼ ἠγνόουν παντελῶς τί εἶναι κοινωνία
ἀλλ' ὅτ' ἠσπάσθην τὸν ζυγὸν αὐτῆς ἐν Ἑρηνωδίᾳ
εἶδον εἰς ποίαν, ὦ θεέ, κατεδικάσθην μοῖραν.

Φεῦ! ὁμοιάζει τὸ πτηνὸν ἐκεῖνο τοῦ αἰθέρος,
ὅπερ ἐνῶ χαροποῦν ἐκτύπα τὰ πτερά του,
ἐστρωβιλίσθη ἐξαφνα ὑπὸ σφοδροῦ ἀέρος
κ' ἐρίφθη κάτω, κ' ἔλαβε τὸ τραῦμα τοῦ θανάτου.

Ἀπὸ τὰ ἄλση τῶν Μουσῶν, ἀπὸ τοῦ Ἑλικῶνος
κατεκρημνίσθη δυστυχῆς ἐντὸς τῆς κοινωνίας,
ὅπου πλανῶμαι ἐνδακρυς, ὅπου πλανῶμαι μόνος,
ὡς ναυαγὸς ἐπάνωθεν ἀγνώστου παραλίας.

Πολλάκις θέλω τὴν ἰσχνὴν φωνὴν μου νὰ ὑψώσω,
θέλω τὴν λύραν μὲ ὠχρὰν κυπάρισσον νὰ στέψω
ἀλλ' εἰς τὸν πῆθον μου αὐτὸν διατάζω νὰ ἐνδώσω
ἡξεύρων ὅτι χλευασμοὺς θ' ἀκούσω ἔπου στρέψω.

Λίρα στρογγύλιας καὶ χρυσῆς ἡ κοινωνία θελεῖ,
 κ' εἰς τὴν φωνὴν τοῦ δυστυχοῦς οὐδόλως συγκινεῖται.
 Ἐργάζου' μόνον εἰς αὐτὸ τὸ ἄσπ' εὐχαριστεῖται,
 κ' εἰς κόρακας τῶν ποιητῶν τὰς λίρας ἀποστέλλει.

Γ'

Ηικρὰ ἀπογοήτευσίς! τὰ πάντα με λυποῦσι,
 τὸ πᾶν μοὶ φαίνεται ἄχρηστὸν καὶ πρόξενον ἀνίας,
 οἱ ὀφθαλμοὶ μου χαρμονῆς ἀκτῖνα ἐκζητοῦσιν.
 ἀλλὰ τὸ φάσμα βλέπουσι παντοῦ τῆς δυστυχίας.

Λίθος βαρὺς τὸ στήθος μου πιέζει· ἡ δδύνη
 ἡμέρα δὲν παρέρχεται χωρὶς νὰ τὴν θρηνησῶ.
 Βαρεῖα εἰς τὴν χεῖρα μου ἡ κεφαλὴ μου κλίνει,
 καὶ πνίγομ' εἰς τὰ δάκρυα ὅπου ρεμβῶς καθήσω.

Μάτην ὁ Φοῖβος τ' οὐρανοῦ τὸν θόλον ἀναβαίνει,
 καὶ τὰς χρυσῆς ἀκτῖνας του ἐπὶ τῆς γῆς ἐκτείνει.
 Εἰς τὸν θρηνοῦντα ὀφθαλμὸν τὸ πᾶν ζωφῶδες μένει.
 Βλέπει τὰ πάντα πένθημα ὁ ζῶν ἐν τῇ δδύνῃ.

Ὁ πόνος τὴν καρδίαν μου ἀκοίμητος πληγώνει.
 Ὡσπᾶλλει αὕτη, πρὸς θεοῦ, ἀν' στένη καὶ λυπᾶται
 Φεῦ! μόνη ἡ ἀνάμνησις τῆ ἔμεινε, καὶ μόνη
 καὶ τήκεται, τὸ παρελθὸν ὁπότεν ἐνθυμῆται.

Πάντοτε, ὅταν μουσικὴ ἤχη εἰς τοὺς αἰθέρας,
 ἀνοίγουσα εἰς συντριβὴν γλυκαῖαν τὴν καρδίαν,
 τὰς εὐτυχεῖς ἀναπολῶ ἀρχαίας μου ἡμέρας
 καὶ ἐνδακρῶς βυθίζομαι εἰς τὴν ἀπελπισίαν.

Ἀλλὰ κατόπιν . . . Ὁ' ἀσπασθῶ ἴσως, κ' ἐγὼ τὴν λήθην,
 καὶ ὅτ' ὑπῆρξα εὐτυχῆς θά λησμονήσω πλέον
 ἀλλοτρίμονον! ἀπώλεσα τὰ πάντα, κατεβλήθην
 ἀπέπτ' ἡ εὐτυχία μου με πᾶν ὅτι ὠραῖον.

Σεπτέμβριος 1879. ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΒΟΝΙΖΑΛΙΔΗΣ.